

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Andra Kammaren. N:o 17.

Tisdagen den 13 Mars.

Kl. $\frac{1}{3}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogos och bordlades för andra gången Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtanden N:is 3 och 4 (i samlingen N:is 3 och 4).

§ 2.

Till bordläggning anmäldes Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 5), i anledning af väckt fråga om lagstadgad undersökning af importeradt fläsk och kött samt s. k. konserver.

Detta ärende skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *G. F. Asker* under 14 dagar från och med den 15 Mars,

" <i>A. L. Lewin</i>	" 14	" "	" "	" 15	"
" <i>J. E. Anderson</i> i Säby	" 14	" "	" "	" 16	"
" <i>M. Dahn</i>	" 14	" "	" "	" 16	"
" <i>J. Jonson</i> i Fröstorp	" 12	" "	" "	" 16	"
" <i>C. J. Blomberg</i>	" 14	" "	" "	" 16	"
" <i>O. Jonsson</i> i Hof	" 14	" "	" "	" 17	"
" <i>A. Johansson</i> i Löfåsen	" 14	" "	" "	" 17	"
" <i>H. Andersson</i> i Bringåsen	" 14	" "	" "	" 17	"
" <i>Gunnar Eriksson</i>	" 14	" "	" "	" 17	"
" <i>W. Farup</i>	" 14	" "	" "	" 17	"
" <i>P. M. Larsson</i> i Löa	" 14	" "	" "	" 17	"
" <i>J. Andersson</i> i Jönvik	" 12	" "	" "	" 17	"
" <i>P. Pehrsson</i> i Norrsund	" 12	" "	" "	" 18	"
" <i>A. Th. Wallenius</i>	" 12	" "	" "	" 19	"
" <i>J. E. Ericsson</i> i Väsby	" 12	" "	" "	" 19	"

Herr	<i>C. A. J. Wennérus</i>	under	9 dagar från och med den 19 Mars,
”	<i>A. P. Danielson</i>	”	12 ” ” ” 19 ”
”	<i>P. G. Sandberg</i>	”	10 ” ” ” 20 ”
”	<i>Folke Andersson</i>	”	10 ” ” ” 20 ”
”	<i>L. Jönsson</i>	”	10 ” ” ” 20 ”
och	<i>N. J. Boström</i>	”	12 ” ” ” 20 ”

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 14 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 7 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs och bordlades änyo Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts låtande N:o 1 (i samlingen N:o 5).

§ 3.

Om ändring i formen för Riksdagens skrivelser till Konungen. Till afgörande förekom Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 1) i anledning af väckt motion och utaf Första Kammaren fattadt beslut om ändring i formen för Riksdagens skrivelser till Konungen.

Uti berörda af Herr *C. J. Thyselius* inom Första Kammaren afgifna motion (N:o 1) var förslaget, det Riksdagen måtte besluta, att å dess skrivelser till Kongl. Maj:t öfverskriften skulle vara "Till Konungen" och underskriften "Med undersätlig vördnad"; och hade nämnda förslag blifvit af Första Kammaren bifallet.

Beträffande detta ärende hade Utskottet, under antagande att Riksdagens skrivelser till Konungen skulle komma att, såsom förut skett, af Talmännen genom deras namnteckningar efter orden "På Första Kammarens vägnar" och "På Andra Kammarens vägnar" underskrifvas, gjort den hemställan, att Första Kammarens beslut måtte af Andra Kammaren biträdas.

Efter föredragning häraf yttrade

Herr Lundberg: Då för åstadkommande af förenklad form för öfverskrift och underskrift å Riksdagens skrivelser till Konungen erfordras begge Kamrarnes sammanstående beslut, har Utskottet funnit sig ega skäl tillstyrka, att Första Kammarens i frågan fattade beslut måtte af Andra Kammaren biträdas, som dock ansetts böra ske under antagande, att skrivelserna skulle komma att såsom tillföre af Talmännen underskrifvas genom deras namnteckningar efter de dervid hittills begagnade ord, hvilka enligt Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts betänkande vid sistlidne riksdag uppgifvits vara: "För Första Kammaren" och "För Andra Kammaren"; men efter inhemtad upplysning, att härutinnan åtminstone nästlidet år varit använda orden: "På Första Kammarens vägnar" och "På Andra Kammarens vägnar", har, för behörigt återgifvande af samma ord, skett omtryckning af det blad, som nästlidne gårdag i Kammaren utdelats; och om än icke kan bestridas rättigheten eller lämpligheten af hvad Andra Kammaren vid sistlidet års riksdag beslutat derom, att Riksdagens i frågavarande skrivelser borde på Riksdagens vägnar af Talmännen undertecknas, får jag dock, på grund af hvad blifvit anfördt till stöd för Utskottets nu afgifna förslag, hemställa om bifall dertill.

Herr C. Carlson: Jag ber att få för Kammaren tillkännagifva, att jag såsom ledamot i det Utskott, som haft att behandla denna fråga icke kunnat biträda Utskottets föreliggande betänkande, ehuru jag i anseende till frågans ringa betydighet ej låtit anteckna mig såsom reservant. Jag har velat nämna detta såsom ursäkt för att jag nu uppträder och talar mot förslaget, då jag ej reserverat mig. Jag var äfven ledamot i det Tillfälliga Utskott, som förlidet år behandlade Herr Gumælii motion angående förändrad form för Riksdagens skrivelser till Konungen, och det beslut, som detta Utskott fattade, anser jag vara mycket lämpligare än det nu fattade. Här är föreslaget att underskriften skulle lyda: "Med undersåtlig vördnad. På Första Kammarens vägnar. På Andra Kammarens vägnar" och derefter Talmännens namnteckningar. Vore det endast Talmännen som skrefvo till Konungen, så kunde det vara lämpligt att använda orden "med undersåtlig vördnad"; men då det är å Riksdagens vägnar som Talmännen skrifva, så anser jag dessa ord vara mindre lämpliga; den ena statsmakten bör ej skrifva så till den andra. Då denna fråga i fjor var före, föreslog denna Kammares Tillfälliga Utskott att man skulle taga in ordet "underdånigst", emedan man trodde att förslaget derigenom lättare skulle vinna Första Kammarens bifall. Emellertid kom detta ord sedermera till följd af Andra Kammarens beslut icke in; och frågan föll den gången.

Då jag således anser att det beslut, som denna Kammares Tillfälliga Utskott i fjor föreslog, är lika godt och till och med bättre än det förslag, som nu blifvit framställt, anhåller jag om afslag på föreliggande betänkande.

*Om ändring
i formen för
Riksdagens
skrivelser till
Konungen.
(Forts.)*

*Om ändring
i formen för
Riksdagens
skrifvelser till
Konungen.*
(Forts.)

Herr Gumælius: Det må tillåtas mig att först uttala mitt beklagande öfver att denna fråga nu åter blifvit dragen inför Riksdagen. Jag hade för min del icke trott, att den så snart skulle återkomma, då den vid förlidit års riksdag blifvit så grundligt behandlad. Vi erinra oss, att, sedan båda Kamrarne härom stannat i olika beslut och Andra Kammaren efter två samstämmiga voteringar uttalat en mening, som Första Kammaren dock icke kunnat biträda, så lät Andra Kammaren med den eftergifvenhet, som i sådana fall är vanlig, den långa slutmeningen stå qvar, som Kammaren förut ansett böra utgå och hvilken naturligtvis ej kunnat, om Andra Kammaren vidhållit sin mening, få inflyta i riksdagsskrifvelserna till Kongl. Maj:t. Jag beklagar, säger jag, att denna fråga nu åter kommit fram genom en reformerande motion, som är N:o 1 i Första Kammaren, och den första som vid denna riksdag blifvit väckt. I den form, frågan nu föreligger, har hon gått igenom i Första Kammaren och äfven blifvit tillstyrkt af denna Kammares Tillfälliga Utskott N:o 1. Jag må emellertid bekänna, att jag icke är riktigt ense med Utskottet om det förevarande förslaget lämplighet. Men då naturligtvis ett beslut nu måste fattas, så torde de invändningar, som man kan hafva att framställa mot förslaget, äfven böra göras.

Det är fråga om öfver- och underskrifterna i Riksdagens skrivelser till Kongl. Maj:t. Hvad nu först öfverskriften beträffar, så har motionären föreslagit och Andra Kammares Tillfälliga Utskott tillstyrkt, att den hädanefter skulle komma att lyda: "Till Konungen". Det tyckes eljest ligga nära till hands att, när man skrifer till Kongl. Maj:t, begagna öfverskriften "Till Kungl. Maj:t", och man har på senare tider vant sig vid att göra skilnad mellan "Kungl. Maj:t" och "Konungen". Men nu har man, antagligen på grund deraf att Kongl. Maj:t förklarar att Kongl. Maj:ts embets- och tjenstemän i sina bref till Kongl. Maj:t skola använda öfverskriften "Till Konungen", ansett att Riksdagen i sina skrivelser borde begagna samma öfverskrift. Men hvad Kongl. Maj:t föreskrifvit för sina embets- och tjenstemän och hvilket lär lända dem såsom sådane till efterrättelse, det lär väl icke kunna göra anspråk på att lända till efterrättelse för den ena statsmakten, för Riksdagen. Det är också ganska egendomligt att se, hur detta uttryck "Till Konungen" bryter med gamla vanor. Om herrarne taga del af de handlingar, som under denna riksdag vexlats i denna sak, så skola herrarne finna att motionären sjelf på sju ställen i sin motion begagnade uttrycket "Kongl. Maj:t", men endast på ett ställe ordet "Konungen". Första Kammares Tillfälliga Utskott, som behandlat motionen, har på sex ställen användt orden "Kongl. Maj:t" och på intet ställe "Konungen". Går man till det protokollsutdrag, hvarigenom Andra Kammaren underrättas om Första Kammares beslut i denna fråga, så talas det der om Första Kammares beslut angående förändrad form för Riksdagens skrivelser till *Kongl. Maj:t*; och går man slutligen till Andra Kammares Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1, så finner man visserligen att detta Utskott eller möjligen denna Kammares kansli funnit anledning ändra hvad Första Kammares motionär och Första Kammares Tillfälliga Utskott och kansli

sagt, nemligen att det vore fråga om en förändrad form för Riksdagens skrivelser till *Kongl. Maj:t*, och i rubriken i stället användt uttrycket "Till Konungen", men likväl sedermera på fyra ställen i sitt utlåtande begagnat orden "Kongl. Maj:t", men deremot endast på två ställen ordet "Konungen".

*Om ändring
i formen för
Riksdagens
skrivelser till
Konungen.
(Forts.)*

Så står det till med den saken. Man vill nu förmå oss att bryta med den gamla seden och begagna det mera personliga uttrycket "Till Konungen". Jag skall då medge, att mot den enligt min uppfattning rättigare formen "Kongl. Majestät" talar det beklagliga förhållande att det torde blifva svårt förmå skrifvarne i olika grader och korrekturläsarne i statens verk och Riksdagens tryckeri att åt uttrycket "Kongl. Majestät" i skrift och tryck gifva den svenska stafningen i stället för den obekvämliga dansk-norska stafningen "Kongl. Majestät", och denna omständighet kan göra val af annat uttryckssätt önskligt; men därför behöfver man väl ej adressera skrivelserna till Konungen personligen, utan kunde då hellre skriva Till "Regeringen"; det uttrycket vore åtminstone fullt sakenligt, svenskt och riktigt. Detta nu om överskriften.

Hvad nu beträffar underskriften, har man föreslagit, att Riksdagen skulle underteckna sina skrivelser: "Med undersätlig vördnad"; och dervid stöder man sig på § 34 i Riksdagsordningen. Der står nemligen, att sedan vid riksdagens öppnande riksdagsmännen varit i kyrkan och bevistat gudstjensten, skola bland annat, som bör ske, Kamrarnes Talmän på rikssalen inför Konungen, som der uppträder i sin kungliga skrud, eller till äfventyrs inför Konungens tron betyga sin och Kamrarnes undersätliga vördnad. Men ingen torde väl t. ex. falla på den idén att, därför att det i grundlagen står, att Riksdagsmännen vid riksdagens öppnande skola gå i kyrkan, deraf draga den slutsatsen, att det skall hållas gudstjenst före början af hvarje plenium; men lika oegentligt vore att af stadgandet huru Talmännen vid riksdagens öppnande skola yttra sig till Konungen, draga den slutsats, att hvarje gång något meddelande förekommer mellan Riksdagen och Regeringen till denna senare skola begagnas samma uttryck som vid berörda högtidliga tillfälle. Vår religionslära säger, att vi icke skola missbruka Guds namn och vi böra icke heller missbruka dessa underdånighetsbetygelser till Konungen. Grundlagen stadgar mycket klokt och välbetänkt när detta uttryck "undersätlig vördnad" skall begagnas; men deraf får man icke draga den slutsatsen, att det skall begagnas i oträngda mål eller i skrivelser från Riksdagen till Kongl. Maj:t, då det t. ex. gäller att anmäla hvem som blifvit utsedd till justitieombudsman, eller att inskicka ett reglemente, som Riksdagen antagit och som skall kungöras, eller en bevillningsförordning, hvilken Riksdagen ensam eger makt att besluta, men hvilken Kongl. Maj:t anmodas låta kungöra, eller någonting dylikt. Jag tror således att, om man skall göra någon ändring, det rättigaste vore att man vidhölle hvad Andra Kamraren vid förra riksdagen beslutit. Å andra sidan har jag dock icke något emot det yrkande, som, om jag eljest hörde rätt, framställdes af en talare på upplandsbänken, eller om rent afslag å det förslag, som här nu föreligger. När man i fjor åberopade en mer än 160-årig häfd för den skrifvelseform, man hittills begagnat

*Om ändring
i formen för
Riksdagens
skrifvelser till
Konungen.
(Forts.)*

och hvilken då blef af Första Kammaren icke minst för dess ålder ytterligare fastslagen, förefaller det liksom litet upprörande, att man inom den Kammaren genast i början af nästpåföljande riksdag vill rifva sönder detta gamla, pröfvade. I valet emellan det gamla formuläret eller att nu efter öfverläggning antaga ett nytt, som icke heller förefaller tidsenligt och lämpligt, håller jag för min del på det gamla, fastän det är osmakligt och otidsenligt, ända till dess det blir erkänt såsom så osmakligt och otidsenligt, att det af sig sjelf faller genom öfverenskommelse mellan Kamrarne. Detta oakadt vill jag icke nu yrka afslag å Utskottets hemställan, utan ber att få framställa ett förslag, som jag hoppas skall godkännas äfven af dem, som skulle vara principielt benägna att bifalla ungefär nu föreliggande förslag.

Utskottet har varit något tveksamt, om det borde heta ofvanför talmännens namn "För Första Kammaren", "För Andra Kammaren" eller "Å Första Kammarens vägnar", "Å Andra Kammarens vägnar"; och jag undrar icke heller öfver denna Utskottets tvekan. Det är på sju olika ställen, man skall hemta upplysningar härom; det är icke sagdt, att det ena Utskottet skrifver i sina förslag till riksdagsskrifvelser på samma sätt som det andra, då det gäller att utveckla hela innebörden af detta "etc.", som Andra Kammaren i fjor sträfvade att få bort. Nu har Andra Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1 klart och tydligt ådagalagt, att Första Kammaren något lättvindigt uppgjort sitt förslag och utelemnadt orden näst före talmansnamnen. Utskottet "antager", att Riksdagens skrifvelser till Kongl. Maj:t komma att förSES med ett tillägg efter den undersåtliga vördnaden; men der hafva vi då en ny upplaga af ett alltid olämpligt "etc.". Jag kan nog förstå att Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskott velat begagna denna form af höflighet mot Första Kammaren, men man kan ibland vara för mycket höflig och undfallande. Det hade varit riktigare att, då Första Kammaren fattat ett ofullständigt beslut, Andra Kammarens Tillfälliga Utskott icke blott i motiveringen påpekat, utan också i klämman intagit det behöfliga tillägget.

Då det emellertid icke lär vara lämpligt att nu på rak arm formulera ett nytt förslag till ändring af ifrågavarande ordalydelse, skall jag tillåta mig hemställa, att detta betänkande måtte till Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskott återremitteras. Något bestämt yrkande i afseende på de delar, om hvilka jag förut yttrat mig, har jag emellertid icke att göra. Jag är öfvertygad om att, derest ärendet återkommer till Utskottet, skall Utskottet nog ännu en gång taga i nogsamt öfvervägande den lämpliga formen för den ena statsmaktens skrifvelser till den andra, efter hvad jag föreställer mig med henne någorlunda likstälda statsmakten.

Herr Danielson: Efter den näst föregående talarens anförande i frågan torde icke mycket vara för mig att tillägga, i synnerhet som jag i detta fall hufvudsakligen hyser samma åsikter som han, och då han yrkade återremiss, skall jag också instämma deri, men på samma gång bedja att få angifva några skäl för detta mitt yrkande. Jag anser att, om man skall ändra formen för Riksdagens skrifvelser till Kongl.

Maj:t, bör man bringa det nya skriftsättet i närmare öfverensstämmelse med våra grundlagar; och i detta afseende veta vi att Riksdagen gifver Konungen sin trohetsed, likasom Konungen gifver sin trohetsed på grundlagen. Jag tror det således vore riktigare att i stället för orden "med undersätlig vörndnad" skriva "med trohet och vörndnad", ty detta är ett uttryck som öfverensstämmer med grundlagens innehåll; ty denna säger att Konungens person skall hållas i vörndnad och att Riksdagen skall gifva honom sin trohetsed och bör det således på samma gång vara öfverensstämmande med grundlagens bud att skriva med trohet och vörndnad. Jag har velat omnämna detta till den kraft och verkan det kan hafva, och som här yrkats återremiss, kunde Utskottet, om detta yrkande bifölles, kanske tänka på användande af dessa ord. Det är visserligen sant och kan med skäl sägas, att hela denna fråga icke är af nämnvärd betydelse, men då den nu bragts på tal, torde det i alla fall vara skäl att söka lösa densamma i en tidsenlig riktning och i sann öfverensstämmelse med grundlagen.

*Om ändring
i formen för
Riksdagens
skrifvelser till
Konungen.
(Forts.)*

Herr Blomberg: Denna fråga kan synas vara af ganska underordnad betydelse, men i ett afseende är den dock icke det, nemligen ur den synpunkten, att denna Kammare genom sitt beslut sistlidne riksdag, liksom en föregående talare nu, synes, Riksdagen genom sitt beslut och den ifrågavarande talaren genom sitt anförande i dag, på ett egendomligt sätt missuppfattat Konungens grundlagsenliga ställning i vårt samhällsskick, äfvensom Riksdagens förhållande till honom. En talare var mycket missbelåten med öfverskriften "till Konungen"; han skulle hellre vilja hafva "till Kungl. Maj:t", eller ännu bättre "till Regeringen". Men om jag icke mistager mig, är det enligt vår grundlag Konungen personligen som eger den styrande makten, och icke Regeringen, och då Riksdagen skrifer till Kongl. Maj:t, är det till Konungen den vänder sig, alldeles icke till Konungen och statsrådet, utan Konungen i statsrådet, om man så får säga.

Vidare har samme talare varit missnöjd med uttrycket "med undersätlig vörndnad". Han har talat om att Riksdagen är den ena statsmakten, den andra i förhållande till Kongl. Maj:t, som är den förste statsmakten. Detta är ock ett uttryckssätt som mycket ofta användes till och med i Konungens egen muni trontalet. Icke desto mindre vågar jag hysa den åsigt att i vår grundlag icke talas om mer än en statsmakt, och det är Konungen, ty Riksdagen är icke en statsmakt, som såsom sådan eger att något omedelbart bjuda och befalla. Enligt min uppfattning är det således förhållandet att, likasom hvar och en medborgare står i undersätlig ställning till Konungen, står också Riksdagen och hvardera Kammaren i undersätligt förhållande till Konungen. Just i anseende till den ställning Riksdagen intager till Konungen synes det mig således vara lämpligt att Riksdagen i sina skrivelser till Konungen tydligen framhåller sitt medvetande att han talar såsom en undersäte till sin Konung.

För min del skulle jag således helst vara böjd för rent afslag å det föreliggande förslaget, på den grund nemligen att här försports tvifvel om huruvida Riksdagen borde betyga sin undersätlighet för

*Om ändring
i formen för
Riksdagens
skrifvelser till
Konungen.
(Forts.)*

Konungen, ty i det hänseendet är den gamla formen bättre, såsom skarpare och utförligare framhållande detta undersåtliga förhållande, hvori Riksdagen enligt mitt förmenande står till Konungen. Men hvad Utskottet här föreslagit kan jag också vara med om, ty detta förslag är i själfva verket lika talande och bestämdt som den gamla formen. En återremiss anser jag deremot föga tjena till. Emellertid gör jag för min del intet yrkande.

Herr Wikstèn: Då saken synes nu vara så enkel, att denna Kammare bör gå Första Kammarens önskningsar till mötes, och då jag icke vet hvad som skulle vinnas med en återremiss, får jag för min del yrka bifall till Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herr *Boman*.

Herr Sjöberg: Ehuru flere talare uppträdt i denna sak, kan jag lika litet nu som vid förra riksdagen tillägga densamma någon synnerlig betydelse. Jag medgaf då och vill icke heller nu bestrida, att den gamla frasens användning i öfver- och underskrifter uti skrivelser till Konungen icke är lämplig. Man har sålunda anledning att söka någon annan form för dessa öfver- och underskrifter, och jag föreställer mig, att den mening i detta fall, som var rådande inom Andra Kammaren vid förra årets riksdag, äfven vill göra sig gällande nu. Men, jag upprepar det, frågan gäller i själfva verket en ren obetydlighet, och det torde icke böra förnekas, att motionären i Första Kammaren likasom Första Kammaren själf i denna sak på ett i det hela tillfredsställande sätt träffat hvad som kan anses vara passande och rätt. Hvad särskildt den af Herr Gumælius gjorda anmärkning mot den föreslagna öfverskriften angår, så tillåter jag mig erinra, att så väl vår grundlag som allmänna lagen med dertill hörande författningar aldrig tala om "Kongl. Maj:t" utan helt enkelt om "Konungen", och med Konungen menas då, enligt min uppfattning, Konungen sådan han framställles uti 4:de § Regeringsformen eller Konungen med Råds råde, icke Konungen personligen, utan Konungen tänkt i oskiljaktigt samband med sina rådgifvare. Sålunda torde den föreslagna öfverskriften åtminstone med allt skäl kunna försvaras. Väl är det obestridligt, att i åtskilliga administrativa författningar "Kongl. Maj:t" förekommer omvexlande med "Konungen", liksom att det i dessa författningar vanligare säges "Kongl. Maj:ts Befallningshafvande" än "Konungens Befallningshafvande"; men jag upprepar, att i grundlag och allmän lag har från äldre tider användts uttrycket "Konungen", icke "Kongl. Majestät". Nu ber jag Kammaren äfven beakta en omständighet, som väl icke kan anses väga så synnerligen tungt, men dock är något värd att uppmärksamma, nemligen att åtskilliga Riksdagens skrivelser redan nu böra expedieras till Konungen eller Kongl. Maj:t. Det är nemligen vanligt bruk, att Riksdagen underrättar Konungen om utgången af valet till Justitieombudsman och dennes suppleant, och vidare är det brukligt, att Riksdagen hos Konungen anmäler de val som verkstälts till Riksdagens fullmäktige i Riksbanken

och Riksgäldskontoret. Man torde invända, att det icke ligger synnerligen stor vigt uppå, att dessa skrivelser ingå till Konungen förr än vid riksdagens slut. Men det finnes andra skrivelser, som dessförinnan böra expedieras, hvilket till exempel är förhållandet med skrivelser angående ej mindre än två lagärenden, som nyligen blifvit afgjorda, och af hvilka åtminstone den ena synes böra ju förr dess hellre aflätas. Jag vill för öfrigt, hvad den så kallade underdånigheten beträffar, tillåta mig att fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att, om uttrycket "med undersätlig vörndnad" förekommer näst före talmännens underskrifter, detta uttryck synes mig vara vida att föredraga framför det uti skrivelser mellan Konungen och Riksdagen förekommande talet om "i underdånighet", "underdånig" anhållan, Kongl. Maj:ts "nådiga" proposition till Riksdagen o. s. v., allt uttryck, som torde vara mindre på sin plats. Hvad deremot det nu i fråga satta uttrycket "med undersätlig vörndnad" beträffar, får jag bekänna, att detta uttryck synes mig i och för sig temligen oskyldigt, och för att icke längre upptaga tiden med en så i sjelfva verket oväsentlig sak som den förevarande, tillåter jag mig endast att hemställa om bifall till Utskottets föreliggande förslag.

*Om ändring
i formen för
Riksdagens
skrivelser till
Konungen.
(Forts.)*

Herrar *Lyth*, *Granlund* och *Dickson* förenade sig med Herr *Sjöberg*.

Herr af Trolle: Jag satt i fjor såsom ledamot af det Utskott, hvilket hade att behandla denna fråga om en förändrad form af öfver- och underskrifter i skrivelser från Riksdagen till Kongl. Maj:t. Inom Utskottet föreslog jag att öfverskriften skulle vara "Till Kongl. Maj:t" och underskriften "underdånigst" jemte orden "för den Första eller Andra Kammaren". Jag håller före, att det är fullt riktigt och enligt med grundlagens bud, att Riksdagen i skrivelser till Kongl. Maj:t använder något uttryck, som innebär Riksdagens undersätliga ställning till Konungen. Och jag får säga, att om jag i fjor kunnat finna det uttryck, som här är föreslaget, skulle jag då arbetat för det sammans antagande. Jag vill därför nu endast erkänna att jag anser det föreliggande föreslaget betydligt bättre än den form som i fjor föreslogs af Andra Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2, hvarföre jag utan vidare diskuterande förenar mig med dem, som yrkat bifall till Utskottets förevarande hemställan.

Herr C. Carlson: Som några talare yrkat återremiss af utskotts- betänkandet, ber jag att få återtaga mitt förra yrkande och förena mig med dem.

Herr Gumælius: Blott några ord. Det är med anledning af ett par invändningar, som här blifvit gjorda, som jag ber att få något genmäla.

Det har sagts att i grundlagarne icke skulle förekomma benämningen "Kongl. Maj:t", utan endast "Konungen". Öfverskriften till samtliga våra grundlagar lyder dock: "Kongl. Maj:ts och Rikets stän-

Om ändring
i formen för
Riksdagens
skrifvelser till
Konungen.
(Forts.)

ders fastställda Regeringsform“, “Kongl. Maj:ts och Rikets ständers fastställda Riksdagsordning“ o. s. v. I ingressen till vår nyaste grundlag, gällande Riksdagsordning, begagnas också benämningen Kongl. Maj:t, när det heter “göre veterligt att sedan Kongl. Maj:t“ o. s. v., så att nog känner denna bok (grundlagen) äfven till denna benämning. Hvad vidare angår den erinran, att åtskilliga skrifvelser redan nu borde afgå till Kongl. Maj:t, synes mig den invändningen väga temligen lätt. Jag vet icke, hvarför de skulle behöfva ligga oexpedierade. På min begäran hafva de åtminstone icke hos den riksdagsafdelning, der jag har plats, uppehållits. Det synes mig vara rätt, att de, intill fattandet af annat beslut expedieras i sina tider med den gamla vanliga trefliga formen, så att exempelvis, såsom någon gång i förra årets riksdagstryck förekom, öfverskriften tager en rad, innehållet två och underdånighetsbetygelserna åtta, summa elfva; och jag tror till och med att det kan vara rätt nyttigt att de gå så en tid bortåt, tills man kommit till ett redigare resultat.

I den diskussion, som egt rum i denna sak, fäste jag mig vid ett uttalande från vesternorrlandsbänken. Talaren motiverade sin mening i frågan dermed, att det, enligt hans uppfattning, icke finnes två statsmakter i vårt land, utan endast en, och denna personlig. Jag ger honom fullkomligt rätt i, att om det icke finnes mer än en statsmakt, så äro invändningarna mot den ena eller andra underdånighetsformen obefogade; men jag hoppas, att Kammarerna icke skall på sådana premisser grunda sitt beslut i frågan.

Herr Lyttkens: För att en gång få ett slut på denna fråga, som redan förekommit vid föregående riksdagar och, enligt min tanke, alltför mycket tagit såväl Riksdagens som särskildt denna Kammars tid i anspråk, en tid som är så strängt anlitaad i många andra viktigare hänseenden, anser jag att vi böra bifalla den nu gjorda framställningen, om man också derigenom icke går allas önsknningar till mötes. Saken är ju i och för sig af ganska ringa betydelse och det vore derföre godt att få ett slut derpå, då ju ett fortsatt ordande kunde gifva anledning till yttranden, hvilka kanske icke i alla hänseenden kunde befinnas fullt lämpliga.

På de af Herr Sjöberg anförda skäl ber jag således att få yrka bifall till det föreliggande förslaget.

Herr *Gunnar Eriksson* instämde i Herr Lyttkens' yttrande.

Herr *Arnoldson*: Hyste jag förut någon tvekan om hvad här vore att göra, så har denna min tvekan helt och hållet undanröjts genom Herr *Blombergs* Boströmianska anförande, hvarföre jag inskränker mig till att yrka afslag å Utskottets utlåtande i nu föreliggande ämne.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de meningar, som derunder blifvit framställda, gaf Herr *Tal mannen* propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag derå, dels ock på åter-

remiss; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef begärd samt företogs, sedan till kontraproposition antagits yrkandet på återremiss, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande omröstningsproposition:

Om ändring i formen för Riksdagens skrivelser till Konungen. (Forts.)

Den som bifaller hvad Första Tillfälliga Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Utskottet återförvisat förevarande utlåtande.

Omröstningen visade 109 Ja mot 46 Nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 2), i anledning af Herr C. Carlsons motion angående rättighet till försäljning af kokadt kaffe, té och chokolad vid auktion på landet.

§ 5.

Skedde föredragning af Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 3), med anledning af väckta motioner om förändring i lagstiftningen rörande försäljning af vin och maltdrycker.

Om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin och maltdrycker.

Uti berörda motioner var föreslaget

af Herr *J. Andersson* i Lysvik (motionen N:o 4): "att Riksdagen ville för sin del besluta, att samma bestämmelse, som i Kongl. Förordningen angående försäljning af bränvin den 24 Augusti 1877 § 14 mom. 3 finnes stadgad, måtte antagas äfven för handel med vin till afhemtning, nemligen att rättighet till försäljning af vin till afhemtning i socken å landet sökes hos kommunalstämma för ett år i sänder. Ansökning till erhållande af sådan rättighet, innehållande jemväl uppgift om stället för den ifrågasatta handelns utöfvande, ingifves inom första hälften af Juli månad till kommunalnämndens ordförande, som före slutet af samma månad öfverlemnar ansökningen jemte kommunalnämndens yttrande deröfver till ordföranden i kommunalstämman. Denne sammankallar härefter medelst pålysning två söndagar å rad,

*Om ändring
i lagstiftning
angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

för ärendets pröfning, kommunalstämma, hvilken skall hållas inom Augusti månads utgång. Afslår kommunalstämma ansökningen, då skall dervid förblifva. Bifalles åter ansökningen, insände ordföranden inom tre veckor från det stämman blifvit hållen handlingarne jemte kommunalstämmoprotokollet till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som i frågan fattar beslut och, så fort ske kan, gifver det kommunalnämndens ordförande tillkänna“;

af Herr *Liss Olof Larsson*, (motionen N:o 22): “att Riksdagen ville ingå till Kongl. Maj:t med anhållan om den ändring af och tilllägg till Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. att åt kommunen tillerkännes rätt att pröfva och bestämma om och hvar samt af hvem försäljning af vin och maltdrycker må ega rum“;

samt af Herr *F. Berglöf* (motionen N:o 59): “att Riksdagen ville besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om sådana ändringar i till ämnet hörande författningar, att *dels* kommunernas styrelser skulle lemnas rättighet att pröfva lämpligheten hos de personer, som söka rättighet att till afhemtning sälja vin och maltdrycker, *dels* § 14 i Kongl. förordningen den 18 September 1874, sådan denna lyder i Kongl. kungörelsen den 30 November 1876, måtte gifvas denna lydelse: “1. Håller handlande till afhemtning vin eller maltdrycker till salu, och visar sig att genom försäljningen oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föränledas, eger magistrat eller kommunalnämnd att för viss tid eller för alltid förbjuda sådan handlande all vidare försäljning af nämnda drycker; och gälle i fråga om verkställighet och underställning af sådant beslut hvad i 13 § 1 mom. är stadgadt. 2. Sådant förbud, som nu är nämndt, må ock omedelbarligen meddelas af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, sedan den, hvars rätt är i fråga, äfvensom magistrat eller kommunalnämnd blifvit hörda. 3. Fortsätter handlande försäljning af vin eller maltdrycker, sedan förbud deremot honom delgifvits, böte som i 11 § 1 mom. är för oloflig utskänkning af vin eller maltdrycker stadgadt.“

Utskottet hade hemställt, “att Riksdagen behagade i skrifvelse till Konungen anhålla om sådana ändringar i lagstiftningen angående försäljningen af vin och maltdrycker, att den, som vill till afhemtning hålla vin eller maltdrycker till salu, skall vara skyldig dertill utverka sig tillstånd i stad af magistrat och på landet af kommunalnämnd samt att magistrat måtte lemnas samma rättighet att för viss tid eller för alltid förbjuda sådan handlande i stad, som genom handel till afhemtning af vin eller maltdrycker främjar oloflig utskänkning eller eljest föränleder oordningar, all vidare försäljning af nämnda drycker på sätt som medgifvits kommunalnämnd i § 14 af Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående vilkoren för försäljning till förtäring på stället af vin m. m., sådan denna § numera lyder genom Kongl. kungörelsen den 30 November 1876.“

Vid Utlåtet voro reservationer fogade dels af Herr *A. M. Lund-*

berg, dels af Herr C. Carlson, dels af Herr C. A. Bokström, dels ock af Herr A. Weckman, hvilken sistnämnde för sin del föreslagit:

1:o) att Riksdagen behagade uti afgående skrifvelse anhålla hos Konungen, att, med ändring af förordningen den 18 Juni 1864, handel på landet med vin till afhemtning må förbjudas, derest icke särskildt tillstånd till sådan handel, gällande för ett år i sänder, blifvit medgifven i den ordning 5 § i förordningen den 18 September 1874 bestämmer i fråga om rätt till utskänkning af sådan vara; och

2:o) att Riksdagen behagade uti afgående skrifvelse anhålla hos Konungen, att, med ändring af förordningen den 18 Juni 1864, handel i salubod på landet med maldrycker till afhemtning må förbjudas, derest icke särskildt tillstånd till sådan handel, gällande för ett år i sänder, blifvit medgifven i den ordning 5 § i förordningen den 18 September 1874 bestämmer i fråga om rätt till utskänkning af sådan vara; samt

att de i förestående 2:ne punkter föreslagna lagförändringar jemväl må tillämpas för sådan landsbygd, som lyder under närliggande städers jurisdiktion och samma rätt att till- eller afstyrka och förbjuda ofvan omförmälda handteringars utöfvande, som nu tillkommer kommunalnämnd, äfven måtte för ifrågavarande landsbygd utsträckas till vederbörande magistrat.“

Efter uppläsning af Utskottets hemställan yttrade

Herr Weckman: Med åberopande af de motiv, jag anfört i min reservation mot förevarande utlåtande, yrkar jag bifall till nämnda reservation och afslag å Utskottets hemställan.

Herr Bokström: Som jag icke kunnat biträda den första och viktigare delen af Utskottets förslag, har jag låtit anteckna mig såsom reservant deremot, och her nu att för Kammaren få tillkännagifva skälen för min afvikande mening. Jag har vågat vara af den åsigten, att om vårt land för närvarande lider af slika missbruk, hvilka motionärerna välvilligt söka med lagförslag afhjelpa, så beror detta icke så mycket på, att icke vår lagstiftning tillräckligt tillmötesgått nykterhetssträfvandena, utan fastmera derpå, att ingen lagstiftning, huru mycket den än må skärpas, är i stånd att fullständigt förekomma att bruket af vissa drycker, som måttligt njutna äro njutningsmedel, men genom omåttlighet i förtärandet verka som rusdrycker, under stundom urartar till klandervärda missbruk samt föranleder till beklagliga oordningar. Vi hafva, såsom sagdt, tillmötesgått rimliga yrkanden om förändringar i lagstiftningen på detta område. Vi hafva lagstiftat härom åren 1866, 1871, 1873, 1874 och slutligen år 1876. Nu vill man gå ännu längre och mycket längre än då. När man år 1876 sökte lagstifta mot landthandlande, som missbrukade sin försäljningsrätt derhän, att rörelsen blef ett slags maskeradt lönkrögeri, så vill man nu lagstifta mot *alla* landthandlande, mot de skyldige så väl som de oskyldige.

När 1876 års lagstiftning i ämnet beslöts af Riksdagen, var nog

Om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin och maldrycker.
(Forts.)

Om ändring
i lagstiftning-
en angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)

behovvet deraf ganska kämbart, att döma af åtskilliga uppgifter i ämnet. Af sexton Konungens Befallningshafvandes femårsberättelser för perioden 1871—1875, hvilka rörande denna sak uttalat sig, framförde icke mindre än femton klagomål öfver det sätt, hvarpå landthandlande be-
gagnade sin rätt till försäljning af vin och maltdrycker. I derpå följande fem-årsberättelser, eller för tiden 1876—1880, är det deremot icke mer än två Konungens Befallningshafvande, som uttala sig i sådan syftning, under det de öfrige som härom yttrat sig, mer eller mindre vitsorda att nykterhetssaken gått väsentligt framåt i landet.

Man skulle också kunna hafva grundad anledning betvifla, huruvida de medel, som nu föreslås för nykterhetens befrämjande verkligen äro så synnerligen bra. Det låter visserligen vackert att vi skola utveckla vår sjelfstyrelse samt låta det bero på kommunens förtroendemän, när tillstånd till försäljning af sådana drycker som dem, hvarom här är fråga, skall lemnas. Sådant *kan* dock urarta derhän, att meddelandet af detta tillstånd icke så mycket blir beroende på kommunens förtroende, som icke dess mer på kommunalnämndens godtycke. Att lemna en sådan rätt till den oansvarige kommunalstyrelsen är, efter min mening, liktydigt med införandet i vårt land af ett kommunalt monopol, som i sina verkningar knappast torde blifva mindre förhatligt än andra monopol, hvilkas antal man eljest och på goda skäl snarare söker förminska än förstora. Om likväl kommunalnämnderna tilldelas en sådan rättighet, som den nu ifrågavarande, så tviflar jag icke på att de i de flesta fall skola på ett utmärkt sätt motsvara förtroendet. Men med det stora antal af öfver tvåtusen kommuner, som finnas i landet, kan man hafva grundad anledning befara, att likväl ganska och alltför många icke komme att så riktigt bruka denna rättighet. Man kunde tänka sig, att det icke alltid blefve den, som ur ordningens och sedlighetens synpunkt visat sig mest förtjent af ett dylikt monopol, som komme i åtnjutande deraf, utan att snarare den som hade mesta gehör hos nämndens ledande män blefve tilldelad monopolet, med uteslutande af alla andra möjligen mera förtjente. Man skulle också kunna befara att kommunerna, hvilka ju behöfva inkomster, kunde falla på den idén att förskaffa sig sådana genom att tillförsäkra sig rätt att i ersättning för monopolet af dess blifvande innehafvare uppbära en viss afgift, som kunde utjemna det missförhållande, att den monopolsökande möjligen vore mindre väl kvalificerad än sina medsökande, om hufvudsyftet med hela anordningen, ordning och sedlighet, skulle tagas med i räkningen.

De missbruk, hvaröfver motionärerne klaga, äro sannerligen led samma och beklagliga; men om vi skulle öppna dörren för missbruk af det slag, jag nyss antydt, så skulle, enligt min tro, ordningen och sedligheten knappast göra någon synnerlig vinst på denna lagförändring, som man nu äffas att få fram.

Lagstiftningen i detta ämne är för öfrigt skäligen ny, så att man kan tänka sig, att icke alla kommunalstyrelser tillräckligt uppmärksammat den makt, de redan nu ega till stäfjande af de missbruk, som yppa sig vid försäljning till afhemtning å landet af vin och malt-

drycker. På dessa skäl har jag icke inom Utskottet kunnat biträda den nu ifrågavarande delen af Utskottets hemställan.

Beträffande senare delen af Utskottets förslag, som afser att för-läna magistrat i stad samma rätt, som redan är kommunalstyrelse på landet medgifven, att för viss tid eller för alltid förbjuda handlande, som genom handel till afhemtning af vin eller maltdrycker främjar oloflig utskänkning eller eljest föranleder oordningar, all vidare försäljning af dessa drycker, så har jag instämt i detta förslag. Jag har gjort det icke derföre att den stad, som jag bäst känner till, har be-hof af en sådan lagstiftning, utan derföre att jag blifvit upplyst om att ett sådant behof gjort sig gällande i andra städer och äfven der-före att jag för min del ansett önskligt att likställighet i lagstiftning-
gen, der icke förhållandena oafvisligen påkalla olikhet, borde åstad-kommas mellan stad och land.

*Om ändring
i lagstiftning-
gen angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

På grund af hvad jag anfört får jag hos Herr Talmannen yrka afslag å förra delen af Utskottets hemställan, men anhålla om pro-
position å bifall till Utskottets förslag att "magistrat måtte lemnas samma rättighet att för viss tid eller för alltid förbjuda sådan hand-
lande i stad, som genom handel till afhemtning af vin eller maltdryc-
ker främjar oloflig utskänkning eller eljest föranleder oordningar, all vidare försäljning af nämnda drycker på sätt som medgifvits kommu-
nalnämnd i § 14 af Kongl. förordningen den 18 September 1874 an-
gående villkoren för försäljning till förtäring på stället af vin m. m.,
sådan denna § numera lyder genom Kongl. kungörelsen den 30 No-
vember 1876".

Herr Sandwall: Af alla de motioner i ämnet, som föreligga, förefaller det mig som om den af Herr Johan Andersson i Lysvik afgifna vore den mest tilltalande. Han har nemligen skilt mellan försäljning af vin och försäljning af maltdrycker. Motionärerne hafva alla beklagat sig öfver de många oordningar, som genom försäljning af dessa drycker uppstå på landsbygden. Men det bör hvar och en kunna förstå att, om oordningar uppkommit, dessa icke föranledts deraf att folket berusat sig med öl, utan med färgadt bränvin, som sålts under namn af vin. Ingen kan väl heller tänka sig, att en köp-
man skulle finna med sin fördel förenligt att uppblanda öl med brän-
vin, ty derpå skulle han i ekonomiskt hänseende icke skörda någon
vinst. Lika otänkbart är, att ens den mest inbitna bränvinssuparen
skulle finna en sådau dryck för sig smaklig. I Tyskland, der många
af herrarne troligen uppehållit sig längre eller kortare tid, är man i
tillfälle se personer af alla åldrar och af båda könen dricka öl under
alla tider på dagen och i ganska betydlig mängd, men man påträffar
icke der någon berusad person; åtminstone har jag icke observerat
någon sådan under de tider jag uppehållit mig i Tyskland. Det är
också alldeles påtagligt att det icke är förtärandet af öl, som vållar
de många af motionärerna framhållna oordningarna, och derfor bör
rätta orsaken till berusning och oordningar utrönas, innan man faller
sin dom. Man måste således, på sätt den af mig nyss nämnde motio-
nären gjort, skilja mellan å ena sidan bränvin och vin, som egentligen

Om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin och maltdrycker.
(Forts.)

ofta är färgadt bränvin, samt å andra sidan öl. Då motionerna nu blifvit behandlade i ett sammanhang, så är det särdeles svårt att bilda sig ett omdöme om huru man rättast bör förfara. Men om detta ej skett, utan Herr Johan Anderssons motion behandlats särskildt för sig, skulle åtminstone jag obetingadt rösta för bifall till hans förslag.

Då tillverkning af bayerskt öl först började bedrivas här i Sverige, hörde man allmänt den åsigt uttalas, att det skulle blifva till en välsignelse för landet, om denna mindre sprithaltiga dryck kunde ersätta bränvinet. Och det kan väl icke heller gerna bestridas att bränvinssuperiet på senare tider betydligt förminskats och alldeles utan grund torde väl icke heller det påståendet vara att ölet dertill bidragit i ganska väsentlig mån.

Vill man nu först och främst införa den så länge omtalade skatten på öltillverkningen och för det andra lägga samma hinder i vägen för försäljningen af öl, som gälla för bränvinshandeln, eller med andra ord nära nog helt och hållet förbjuda försäljningen af den mindre skadliga drycken, så blir den nödvändiga följden häraf att ölindustrien undertryckes och alla bryggare, åtminstone de som drifva i mindre skala, ruineras. En annan sak, hvarpå jag särskildt vill fästa uppmärksamheten och hvilken man bör noga beakta, äfven om man icke vill gynna ölindustrien, är det farliga deruti, att i samma mån öltillverkningen nedtryckes, i samma mån uppblomstrar bränvinssupandet ånyo och vi komma åter på samma punkt, der vi för många år sedan stodo. Huru mycket jag än vill medverka till nykterhetens befrämjande, kan jag således icke vara med om att undertrycka en industri, hvilken för landet är vida mindre skadlig än bränvinstillverkningen och hvilken tillkommit just för att minska omätligt förtärande af bränvin. Såväl Utskottet som motionärerne synas hafva helt och hållet glömt, att man genom sådana bestämmelser, hvarom här är fråga, lägger band på de svenske afnämarna af vin och maltdrycker, under det att det står utländerne fritt att resa från stuga till stuga och sälja vin efter eget godtfinnande, enär något förbud mot sådan affärsverksamhet icke synes afses med den föreslagna lagbestämmelsen. Kommer nu dertill att Riksdagen skulle bifalla Kongl. Maj:ts proposition N:o 8 om nedsättning i bevillingen för utländske handelsresande, vore ju sådana bestämmelser som de, hvilka i detta betänkande föreslås, en fördel och en lockelse för dessa utländingar, som redan förut i tillräcklig mängd öfversvämna landet.

Ehuru gerna jag än skulle vilja yrka bifall till Herr Johan Anderssons i Lysvik motion, ser jag dock icke nu någon möjlighet att framställa något yrkande på bifall till betänkandet, emedan alla frågorna der äro behandlade i ett sammanhang, utan har endast i korthet velat lemna några upplysningar i sak och på samma gång förklara att jag icke tror det vara klokt att lägga några band på bryggeriernas verksamhet genom att på detta sätt öfverlemna åt kommunalnämnden att bestämma om handeln med öl och vin.

Herr Fredenberg: Som i både Första och Andra Kammaren riksdag efter riksdag motioner väckts i synnerhet af landsbygdens

representanter, åsyftande att verksammare hinder måtte sättas emot om icke bruket, så åtminstone missbruket af rusgifvande drycker, så kan man våga påstå, att lagstiftningen i afseende å handeln på landet med vin och maltdrycker lider af en del bristfälligheter och att densamma i afseende å fullständighet lemnar mycket öfrigt att önska. Jag tror att de här ofta uttalade önskingarna förtjena så mycket mera att beaktas och behjertas, som det är ett glädjande tidens tecken att de framför allt höjas af vår arbetarebefolkning, hvilken mer och mer lärt sig inse, att rusdryckerna äro dess farligaste fiende, vare sig de komma från krogen eller handelsboden, och därför lifligt och varmt begära och fordra att lagstiftningen måtte understödja densamma i dess aktningsvärda nykterhetssträfvanden, i synnerhet genom att så mycket som möjligt minska tillfällena till frestelse för den svage. I första paragrafen af våra nu gällande kommunallagar — så väl för stad som för land — heter det "att inom hvarje kommun ega dess medlemmar att värda dess gemensamma hushålls- och ordningsangelägenheter"; och som sedlighetens och nykterhetens befrämjande väl måste vara hvarje samhälles viktigaste ordningsangelägenhet, så instämmer jag gerna med en af motionärerna, Herr Liss Olof Larsson, i det yrkandet, att utan de nu varande många och långa omvägarne kommunerna också borde ega rätt att sjelfva pröfva och bestämma, *om* och *när* samt af *vilken* handel med vin och maltdrycker må ega rum, ty för min del fruktar jag icke att, såsom talaren på visbybänken antydde, de inom kommunen röstberättigade skulle använda sin makt med hänsyn till endast ekonomiska fördelar, emedan dertill är nykterhets- och sedlighetsintresset numera i allmänhet alltför vaket inom kommunerna.

Men då Första Kammaren i anledning af en der väckt motion i samma syfte redan fattat det beslut, att Riksdagen skall i skrifvelse hos Konungen anhålla, att, "med ändring af förordningen den 18 Juli 1864, såväl "handel på landet med vin till afhemtning" som ock "handel i salubod på landet med maltdrycker till afhemtning" måtte förbjudas, derest icke särskildt tillstånd till sådan handel, gällande för ett år i sänder, blifvit medgifvet i den ordning 5 § i förordningen den 18 September 1874 bestämmer i fråga om rätt till utskänkning af sådan vara"; — så tror jag, att det för alla, som intressera sig för att något nu vid riksdagen måtte göras, torde vara skäl att noga betänka, om man bör godkänna Utskottets föreliggande utlåtande eller om det icke vore större skäl för att instämma med Första Kammaren; ty om icke båda Kamrarnes olika beslut kunna sammanjemkas, så blifver följden, såsom jag förmodar, den, att ingen skrifvelse alls kommer till stånd, och då står man precis på samma ställe igen och stampar, utan att hafva uträttat något för nykterhetssakens främjande.

Ett ytterligare skäl för mig att instämma i Första Kammarens redan fattade beslut är det, att då fråga ännu icke blifvit väckt om att förändra bestämmelserna rörande rätt att utskänka vin och maltdrycker, så anser jag ur principiell synpunkt det vara riktigast att samma bestämmelser böra gälla för handel med som för utskänkning af dessa

*Om ändring
i lagstiftningen
angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

Om ändring
i lagstiftning-
gen angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)

varor, allrahelst man derigenom äfven kommer till samma mål som med motionerna afses.

Det skulle således genom den nu ifrågasatta lagstiftningen blifva Konungens befallningshafvande som i sista hand komme att besluta om handeln med vin och maltdrycker, men jag ber att på samma gång få betona, att kommunerna derigenom äfven få en rättighet, som de nu sakna, nemligen att pröfva, om en sådan handel inom kommunen må ega rum eller också om person, som sökt dylik rättighet, är lämplig att utöfva sådan handel. Och då, så vidt jag vet, Konungens befallningshafvande i afseende å rättigheten till utskänkning alltid beslutat i öfverensstämmelse med kommunernas önskningsar, så tror jag icke det ringaste skäl förefinnes till den farhågan att i afseende å handeln med vin och maltdrycker Konungens befallningshafvande icke skulle följa samma grundsats. Det är på dessa skäl jag helst önskade bifall till Första Kammarens beslut, som blifvit upptaget af Herr Weckman i hans reservation med ett litet tillägg, som jag anser ganska väl motiveradt. Jag anhåller således om bifall till Herr Weckmans reservation.

Häruti förenade sig Herrar *Melin, af Trolle, Markstedt, J. E. Ericsson* i Ahlberga, *Hellgrén, J. Johansson* från Stockholm och *A. Bengtsson*.

Herr Ekenman: Då man ser de förnyade framställningar, som i denna fråga gjorts äfven vid denna riksdag, och då man läst de uttalanden i densamma och till förmån för motionerna, som i pressen egt rum, må det förlåtas, om man känner en viss tvekan, huruvida det är lagskipningen ensam som är felaktig i berörda hänseende och om det fast hellre ej kan vara nödvändigt att vidtaga förändringar i sjelfva den författning, som härvid är bestämmande. Man bör då icke förbise att den nu gällande lagstiftningen stadgar vissa vilkor för erhållande af rättighet till försäljning af vin och maltdrycker och att kommunalnämnden eger inskrida vid bevisligt missbruk af den medgifna rättigheten och för viss tid eller för alltid förbjuda all vidare försäljning af nämnda drycker; men påtagligt är att bevisningen för nämnden understundom kan vara ganska kinkig. Om man således måste medgifva att svårigheter äro förenade med tillämpning af nu gällande lagstiftning och man skulle önska biträda det vackra och människovänliga syfte motionärerna genom sina framställningar ådagalagt, uppstår den frågan, huru man lämpligast bör göra det. Jag måste erkänna att jag finner stora svårigheter möta för att man skulle i oförändradt skick bifalla motionärernas framställningar, och ej heller tror jag att något kan vinnas genom bifall till Utskottets förslag. Utskottets framställning afviker nemligen i väsentlig mån från det förslag Första Kammaren på likartade förslag accepterat och, om Andra Kammaren nu skulle bifalla hvad Utskottet föreslagit, skulle man komma i den obehagliga ställningen, att Kamrarne fattat väsentligt olika beslut, hvarigenom frågan förfölle. Jag skulle derföre i likhet med den siste talaren vara benägen att bifalla Första Kammarens

beslut med det tillägg Herr Weckman i sin reservation föreslagit, så vida jag icke äfven emot detta funne anmärkingar af ganska svår beskaffenhet. I första och andra momenten af reservationen, som i detta afseende är alldeles lika med Första Kammarens förslag, hemställes nemligen att tillstånd till *minuthandel* med vin och maltdrycker må lemnas endast för *ett år* i sänder. Då nu förhållandet är att rättighet till *utskänkning* af vin eller maltdrycker lemnas för *tre år*, är det något egendomligt att försäljning till afhemtning skall behandlas mera restriktivt än sjelfva utskänkningen. Jag föreställer mig att det lärer blifva nödvändigt att häri göra ändring, så att handel med vin och maltdrycker till afhemtning samt utskänkning af dylika drycker i berörda hänseende må blifva likställda. Man undviker också på sådant sätt den anmärkning jag hört göras, nemligen att man genom de årliga ansökningarne och deröfver lemnade resolutioner skulle olämpligen öka sportlerna för en viss klass tjänstemän. — Mot det tredje momentet af reservationen har jag deremot ingen anmärkning att göra.

Då det förefaller mig föga antagligt att Kammaren skulle godkänna ett förslag, mot hvilket så befogade anmärkingar kunna göras, som dem jag gjort och hvilka jag anser nödvändigt måste göras, och då jag föreställer mig att man lättast skulle vinna målet genom en återremiss till Utskottet, som då kunde finna tillfälle att sammanjemka åsigtorna i ett bestämdt formuleradt förslag, tillåter jag mig, Herr Talman, att i sådant syfte yrka återremiss till Utskottet.

Herr Gustaf Jonsson: Jag skulle vilja bemöta en talare här midt emot, som hade ordet för en stund sedan. Han beskärmade sig mycket öfver bryggerierna i vårt land, befarade att de skulle komma att gå under, i fall man finge en annan lagstiftning rörande försäljning af vin och maltdrycker. Jag tror icke så skulle blifva förhållandet, ty ölförsäljning komme nog ändå att fortfarande existera. Men jag anser kommunernas rätt att bestämma, om de vilja hafva en sådan ölförsäljning och af hvem den utöfvas, vara obestridlig. Det är en känd sak, att då en landthandel öppnas af en person, som icke har skrifkunskap, sjelfva handeln ofta nog blir en bisak, men försäljningen af öl och vin en hufvudsak. En handverkare t. ex., hvilken tyckt att hans yrke icke vore nog lönande och derföre ansett sig behöfva en binäring, börjar försälja öl och vin, visserligen till stor förnöjelse för sådana, som hafva begär efter rusedrycker, men till rätt stor olägenhet för den öfriga befolkningen. Det synes mig derföre som borde något åtgöras i denna sak, så att icke både kommunalstyrelse och polismyndighet behöfva stå vaumäktige gent emot utöfvarne af denna skadliga näring. Ty först sedan uppenbara oordningar deraf föranledts, hafva dessa myndigheter rätt att ingripa; intill dess kan ofoget drifvas ganska långt, utan att det är möjligt att stäffa det. Då man emellertid väl måste anse att kommunalstyrelsen har kommunens förtroende, borde man också tryggt kunna öfverlåta åt densamma att bestämma, huruvida försäljning af vin och maltdrycker må ega rum samt hvilka personer äro lämpliga att utöfva denna näring. För min del är jag

*Om ändring
i lagstiftningen
angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

*Om ändring
i lagstiftning-
gen angående
försäljning
af vin och
maltdrycker
(Forts.)*

förvissad om att det inom hvarje kommun alltid blefve en eller annan person tillätet att idka sådan försäljning, och synes det mig därför att bryggerierna icke behöfva frukta för att icke få någon afsättning af sina varor, derest ett förslag i den rigtning, Utskottet tillstyrkt, blir antaget.

Helst skulle jag vara böjd för att biträda Herr Liss Olof Larssons förslag, men då detta möjligen icke torde hafva utsigt till framgång, eftersom de öfriga förslagen synas hafva ganska starka sympatier, skall jag för närvarande yrka bifall till Utskottets förslag, hvilket jag äfven anser går i den rätta rigtningen. Dock får jag förklara att jag ej heller skulle hafva något emot, om Kammaren förenade sig om Herr Weckmans förslag.

Herr Rubenson: Det må icke förtyckas mig, om jag, såsom varm vän af näringsfriheten, icke annat än i högsta nödfall vill vara med om att på denna frihet lägga ett sådant band, som här blifvit föreslaget. Jag har därför vid denna riksdag, likasom vid den föregående, gjort mig den fråga, huruvida ett sådant nödfall föreligger eller ej. Föregående riksdag åberopades Konungens befallningshafvandes femårsberättelser såsom bevis för det oroande tillstånd, som skulle förefinnas inom landet uti ifrågavarande hänseende. Jag tillät mig då invända, att detta bevis icke kunde hafva någon giltighet, derföre att dessa femårsberättelser omfattade åren 1871—1875, således en tid, af hvilken blott en ringa del föll inom tiden för tillämpningen af 1874 års författning. Det förslag till förändrad lagstiftning rörande försäljning af vin och maltdrycker, som förra riksdagen förelåg, föll också, såsom vi veta. Frågan är derföre nu: har sedan dess sådana upplysningar vunnits, att man kan vara försvarad med att lägga ett sådant band på näringsfriheten, som här satts i fråga? En föregående högt aktad talare har sagt, att tillräckliga bevis för behovet af en dylik förändrad lagstiftning funnes uti de tid efter annan, i synnerhet af representanter från landsorten, derom väckta motioner. För min del vill jag icke utan vidare godkänna detta bevis. Dessa motioner må utgöra en väckelse och en maning att undersöka förhållandet, men som fullgiltiga bevis kan jag icke godkänna dem. Jag vill hafva stöd från ett annat håll och just från det, der ansvaret för ordningens upprätthållande inom landet i första hand hvilat, nemligen Konungens befallningshafvande. Jag har för den skull uti de oss nyligen tillhandakomna femårsberättelserna eftersett, hvad Konungens befallningshafvande hafva att säga rörande denna sak. Af dessa berättelser, hvilka äro icke mindre än sexton till antalet, är det fem, nemligen de, som afgifvits af Konungens befallningshafvande i Upsala, Malmöhus, Göteborgs- och Bohus, Elfsborgs och Vestmanlands län, som icke innehålla ett enda ord om saken, hvilket torde bevisa att, åtminstone inom dessa län, försäljningen af vin och öl icke föranledt till några betydligare oordningar. Det är visserligen sant, att en af dessa fem berättelser, nemligen Konungens befallningshafvandes i Elfsborgs län, inskränker sig till blott sju och en half sidor, och man kan måhända icke begära, att en så koncentrerad berättelse skall inne-

hålla sådana saker som den, hvarom nu är fråga. Men med känedom om denne landshöfdings hårdhändthet mot all försäljning af starka drycker, tror jag att, om något inom hans län varit att anmärka uti ifrågavarande hänseende, han nog framkommit dermed i sin femårsberättelse, i hvilken plats därför icke saknades.

Vidare kommer en annan grupp af dessa femårsberättelser, der det verkligen klagas öfver missbruket med vin- och ölförsäljningen. Denna grupp utgöres af femårsberättelserna från Konungens befallningshafvande i Södermanlands, Jönköpings och Kronobergs län samt till viss grad af de utaf Konungens befallningshafvande i Vesternorrlands län afgifna. Skarpast framhålles klagomålet af Konungens befallningshafvande i Södermanlands och Kopparbergs län, hvilka förklara att man väl försökt tillämpa 1874 års förordning för att stäfja missbruket, men att det icke ledt till något synnerligt resultat.

Slutligen komma de sex återstående femårsberättelserna, i hvilka en alldeles motsatt åsigt gör sig gällande och der Konungens befallningshafvande bestämdt förklara, att förhållandena inom deras län äro betydligt bättre nu än förut. Dessutom framhålles af icke mindre än fyra af dem, att denna förbättring inträdt, sedan man kommit under fund med huru 1874 års förordning rätteligen bör tillämpas, hvarjemte de låta förstå, att det till en början varit ganska kinkigt för landsbygdens invånare att komma till en rätt insigt om hvad som verkligen innehålles i denna förordning, men att, sedan detta skett, tillämpningen af densamma visat sig hafva en god verkan.

Vid sådana förhållanden kan jag icke finna tillräckliga skäl för att vidtaga en så skarp åtgärd, som den att lägga i den ena eller andra myndighetens hand att kunna förbjuda försäljning till afhemtning af vare sig vin eller maltdrycker. Det nu föreliggande förslaget är visserligen bättre, än det som förelåg vid föregående riksdag, ty, om jag hade att välja emellan att lägga denna godtyckliga makt i händerna på den kommunala myndigheten eller på Konungens befallningshafvande, föredroge jag att lemna den åt den förra. Men icke heller om detta vill jag vara med. Jag håller det icke för osannolikt, att kommunala myndigheter kunde komma att begagna denna makt till att förskaffa kommunerna bättre inkomster. Erfarenheten från den mindre partihandeln talar verkligen för, att något sådant skall kunna komma att inträffa. Jag vill därför icke under några förhållanden, åtminstone icke för närvarande, biträda ett förslag, hvarigenom en sådan makt skulle läggas i de kommunala myndigheternas händer. Deremot skall jag gerna, om, såsom det vill synas af hvad som i sådant hänseende blifvit yttradt såväl i motionerna som nu här i Kam-maren, behovet kräfver samma bestämmelse för en del städer, som redan äro stadgade för landet, att, då missbruk visat sig vid försäljning till afhemtning af vin och öl eller oordningar deraf uppstått, man må hafva rättighet att, utan att någon bevisning erfordras att försäljaren sjelf dertill varit vållande, beröfva honom rättigheten att handla med dylika varor, jag skall, säger jag, gerna vara med om att utsträcka denna rättighet jemväl till städernas magistrater, om

*Om ändring
i lagstiftningen
angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

Om ändring
i lagstiftning-
gen angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)

nemligen det visar sig, att ett behof i sådant hänseende verkligen föreligger. Ett sådant medgifvande är nemligen icke stridande mot sjelfva andan i den nu gällande författningen, utan innefattar blott och bart ett tillämpande för städerna af något som redan finnes stadgadt för landet. Jag kan således instämman med Herr Bokström i hans yrkande, men längre vill jag icke gå under några förhållanden, bland annat äfven derföre att, som bekant, Kongl. Maj:t uppdragit åt den komité, som blifvit tillsatt för att afgifva förslag till lagstiftning rörande försäljningen af bränvin, att jemväl revidera nu ifrågasvarande förordning. Detta uppdrag lemnades för temligen länge sedan, och det kan förefalla egendomligt, att komitén ännu icke tagit itu med denna del af sitt uppdrag; men förklaringen ligger deruti, att komitén ansett sig icke böra dermed taga befattning, innan Kongl. Maj:t framlagt och Riksdagen godkänt något förslag till definitivt ordnande af bränvinsförsäljningen, en fråga, med hvilken förordningen om vin- och ölförsäljningen står i nära sammanhang.

Jag instämmer, som sagdt, med Herr Bokström.

Herr von der Lancken instämde med Herr Rubenson.

Herr Wikstèn: Herr Talman! Då jag har förtroendet att vara ledamot af det Utskott, som haft att behandla denna fråga, torde det tillåtas mig att yttra några ord om min ståndpunkt i frågan. Om än det myckna ropet på en förändrad lagstiftning angående försäljning af vin och maltdrycker kan anses vara i någon mån öfverdrifvet, så torde dock svårligen kunna förnekas, att en förändring i detta hänseende verkligen är att önska. Och skall en förändring ske, så anser jag vara bäst att bifalla Utskottets förslag. De kommunala myndigheterna, magistrat i stad och kommunalnämnden å landet, hafva ju till åliggande att, hvar inom sitt område, vaka öfver ordningens och sedlighetens upprätthållande, och då bör man väl och utan tvekan kunna lemna dessa myndigheter en sådan rätt, som här af Utskottet föreslagits. För min del anser jag äfven det vara lämpligt, att likartad lagstiftning blir gällande för stad och land, och har derföre ingenting emot att magistraterna i städerna få samma rätt i afseende å förbuds verkställande, som kommunalnämnderna på landet förut hafva. Hvad man här talat om att Utskottets förslag skulle kunna leda till införande af kommunala monopol, tror jag icke man behöfver hysa någon fruktan för. Hvad åter beträffar Herr Weckmans reservation, tror jag att man genom ett bifall till densamma skulle lägga alltför stor makt i Konungens Befallningshafvandes hand.

Jag instämmer, Herr Talman, med dem som yrkat bifall till Utskottets förslag.

I detta yttrande instämde Herr Stormats Mathias Olsson.

Herr Granlund: Så vidt jag kunnat uppfatta föreliggande fråga, så afser den egentligen, att man vill söka hämma det missbruk, som nu eger rum i fråga om försäljning till afhemtning af vin och malt-

drycker. Och, mine Herrar, det är verkligen i hög grad af behovvet påkalladt, att något vidare göres till hämmande af detta missbruk. Jag ber att i sådant afseende få återropa ett exempel från den ort jag tillhör. Icke långt derifrån finnes en liten kommun, der under många år man gjort flere försök om erhållande af rätt till utskänkning eller utminuterung af starka drycker. Dessa försök hafva dock städse blifvit undertryckta i följd af kommunalmyndigheternas starka och enhälliga motstånd. Inom denna kommun fans på länge icke heller någon köpman, som hade öppen salubod, men för några år sedan öppnade der en person en liten handel, med den rätt som näringsfrihetsförordningen medgifver. Han fick snart ganska god handel, men hvad som var mest vinstgifvande, det var handeln med vin. Jag vet icke hvad det var för slags vin; jag tror det kallades "liberté" eller något sådant. Handeln tillväxte, men bustrurna började snart klaga öfver, att när deras män kommo hem från handelsboden, der de sålt några tunnor spanmål eller dylikt, befunno de sig uti ett visst upprymd tillstånd, fastän de icke förtärt mer än litet vin. Visserligen lærer köpmannen blifvit stämd och bötfäld för ifrågavarande handel, men det har dock icke hjälpt, ty vinhandeln lærer fortfara, kanske något mera kacheradt. Denna krogrörelse, som sker genom afhemtning af rusgifvande viner med mera och som tolereras under namn af näringsfrihet, gör mycket ondt.

Jag vill icke inlåta mig på att bemöta en föregående talare, som påstod, att öl icke kunde hänföras till rusgifvande drycker. Jag tror emellertid att det är skadligt att förtära öl i öfverflöd, men ännu skadligare i förening med vin, som innehåller så mycken sprithalt, att det nått och jemnt undgår att förklaras för bränvin eller spirituosa. Och jag kan icke finna annat, än att, då från de djupa lederna, från arbetarne, utgår nödropet: hjälp oss i vårt nykterhetssträfvande, det är Riksdagens skyldighet att genom lagstiftningen freda de svage från tillfälle att komma åt dessa drycker, som för helsan äro merå skadliga än andra. De föreskrifter som finnas äro icke tillfyllestgörande. Det är min öfvertygelse, att om man ingenting vidare gör i detta fall, så annullerar man genom denna underlåtenhet gällande föreskrifter för rättighet till utskänkning eller utminuterung af bränvin eller andra brända eller destillerade spirituösa drycker. Vi behandlade förra året en fråga om förbättrande af arbetarnes ställning och man förklarade då, att detta endast kan ske genom arbetarne sjelfva. Nu finna vi, att arbetarne sjelfva också söka att lösa denna fråga genom att mer och mer omfatta Goodtemplarismen, som verkat så synbarligen välgörande, tack vare förbudet mot förtärande äfven af öl och vin. Jag tror emellertid att man bör på lagstiftningsväg understödja detta nykterhetssträfvande, och det kan väl icke ligga något ondt uti att lemna kommunalstyrelsen större rättighet att med urskilning af förhållandena bevilja ifrågavarande rättigheter och äfven förbjuda försäljning till afhemtning af vin och maldrycker som anses och äro skadliga. Det är ju icke meningen att hindra sådan försäljning för den ordentlige köpmannen, som säljer goda varor till hushåll och ordentliga personer, som förtära dryckerna i hemmet, vid måltiden o. s. v., utan

*Om ändring
i lagstiftningen
angående
försäljning
af vin och
maldrycker.
(Forts.)*

Om ändring
i lagstiftning-
gen angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)

endast när missbruk uppstår och man säljer i smyg under medvetande af att det är rusdrycker, såsom exempelvis i närheten af jernvägsstationer, å hvilka utskänkning ej finnes. Man har i detta afseende iakttagit, hurusom vid sådana stationer alltid finnas tjenstvilliga personer, som erbjuda sig att "springa" efter det beryktade vinet, öl och dylikt, och då får man se folket stå omkring knutarne och supa de ädla dryckerna. Den, som sett detta, måste vara med om att skärpa lagstiftningen härutinnan.

Hvad beträffar jämförelsen mellan stad och land, så är dock förhållandena olika. Rättighet att i städerna sälja öl, vin och kaffe lemnas endast för ett år i sänder, och missbrukas denna rättighet, så riskerar innehafvaren deraf att ej återfå densamma, och hvad afhemtning af vin hos köpman beträffar, så är konkurrensen med vinhandeln så stor i en stad, att dylik vara, hvarom nu är fråga, väl icke gerna kan säljas, när tillåtna försäljningsställen för spirituosa finnas. Nu är det väl icke meningen att kommunalstyrelsen skall kunna meddela sitt förbud för all framtid. Den köpman, som missbrukat sin vin- och ölhandel, kan ju komma på andra tankar och bedrifva en redbar och oskadlig handel och en dylik handel bör väl icke hindras. Derföre vore det måhända bäst, om förbudet omfattade endast en viss tid, till exempel ett eller tre år.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr *Arnoldson* förenade sig med Herr *Granlund*.

Herr *Berglöf*: I afseende å lagstiftningen angående handel med vin och öl, träffar man på åtskilliga svårigheter, när man vill söka reglera denna handel på ett för landet tillfredsställande sätt. Jag medger gerna, att det föreliggande förslaget icke kan sägas vara fullt nöjaktigt och uttömmande för att föra ända fram till det mål, hvartill man genom lagstiftningen sträfvar, eller befrämjande af nykterhet, sedlighet och ordning samt hämmande af missbruk vid starka och rusgifvande dryckers förtärande. Min tanke är dock att *något* bör göras i denna riktning, och derföre har jag tagit mig friheten att framlägga det förslag, som finnes uttryckt i min motion. Det kan icke bestridas, att i afseende å öfvervakandet af gällande författningars efterlefnad förefinnas fel hos åklagaremakten, och är jag öfvertygad om att, derest en hvar åklagare med nit, intresse och full sakkännedom skötte sitt värf i afseende å dessa försäljningar till afhemtning, så skulle mången gång mycket vinnas i ordningens och sedlighetens intresse samt bristerna i lagstiftningen icke vara så märkbara som nu är fallet. Jag vill icke upprepa alla de anmärkningar, som emot ifrågavarande lag vid förlidet års riksdag omförmäldes så väl i denna som Första Kammaren, utan hänvisar endast till de städe framkommande anspråken på en lagförbättring och kan från egen erfarenhet vitsorda att ordnings- och åklagaremakten mötas af brister i lagstiftningen, och det är just dessa brister, som jag genom mitt förslag sökt att efter bästa förstånd afhjelpa.

Att flertalet af de personer, som handla med vin och maltdrycker,

sköta sina åligganden väl, att de efter bästa öfvertygelse tillse det deras till salu varande drycker äro af god och oklanderlig beskaffenhet och att samma flertal icke tillåter försäljning till sådana personer, som kunna hafva för afsigt att förtära drycker under bar himmel i närheten af försäljningslokalen och dervid förorsaka förargelse eller störande uppträden på vägar, gator eller andra allmänna platser, har jag mig nogsamt bekant. Ifrågasatta förändringar i lagstiftningen gå heller icke ut på att hindra dessa handlande i deras lofliga affärsverksamhet, utan är det emot *de oordentliga* försäljarne af dessa varor, som behof förefinnes för en förbättring i lagstiftningen.

Om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin och maltdrycker.
(Forts.)

Sedan jag sagt detta, vill jag framhålla några särskilda förhållanden från en af de städer, jag representerar. Der förekomma i följd af vin- och ölhandeln oordningar, som äro ganska svåra, för att ej säga omöjliga, att afhjelpa, om icke ändring i lagstiftningen genomföres. Ifrågavarande stad har ett stort område och utom den reglerade stadsplanen, på en sträcka af ungefär en mil utefter stadens skärgård, finnas många lägenheter, såsom sågverk och brädgårdar. Naturligtvis hafva åtskilliga köpmän der slagit sig ner för att drifva köpenskap, och denna omfattar i hufvudsaklig del handel med vin och öl, och jag befarar att dessa drycker icke alltid äro af bästa slag. Handlanden fyller sitt ändamål, då han afyttrar sina varor och allmänheten tillfredsställer sitt behof på njutningsmedel, men då dessa äro tillverkade mera för att vara rusgifvande än närande, visa sig snart följderna af missbruket i störande oordningar. Kontrollen öfver försäljningen kan till följd af det långa afståndet naturligtvis icke från ordningsmaktens sida blifva tillfredsställande, ty kommunen har icke tillgångar att aflöna den säkerhetspolis, som skulle vara erforderlig för en sträcka af en mils längd. Med anledning af dessa förhållanden anser jag det vara nödvändigt att få en lagstiftning, som berättigar magistraten i städerna likaväl som kommunalnämnden på landet att vidtaga åtgärder, som hindra köpmännen i den öl- och vinförsäljning, som de visat sig icke kunna på ett skickligt sätt bedrifva. I samma stad och äfven i flera Norrlands kuststäder har man dessutom utfunnit ett nytt sätt att befordra vin- och ölhandeln, som är så till vida farligt, som det är svårt att kontrollera och hålla inom gränserna för ordning och skick. Det är nemligen numera icke så sällan brukligt, att personer anmäla sig till att drifva köpenskap och derefter skaffa sig en låda öl och en båt, med hvilken de begifva sig ut i stadens hamn, och lägga till vid fartyg och prämar, der trävaror lastas. Från sin båt säljer vår affärsman öl och möjligen äfven andra vätvaror till besättningen och arbetarne, snart är köpenskapen i full gång, oordningar följa merendels och arbetet får stå tillbaka för nöjet att förtära af den flytande handelsbodens lockande drycker. Fartygs- och arbetsbefäl klaga öfver oordningarne och hinder i brådskande arbete, men under allt detta står ordningsmakten redlös och kan icke förhindra köpmannen att från sin flytande handelslokal försälja sina varor till afhemtning. Sattes deremot magistraten i tillfälle att pröfva och afgöra, om handelssökanden kunde anses lämplig eller icke att drifva handel med vin och öl samt om de lokaler, slike män hafva

Om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin och maltdrycker.
(Forts.)

för afsigt använda för idkande af sin handel, vore för affären lämpliga, så skulle dessa oordningar kunna hejdas, om icke helt och hållet förekommas. Jag behöfver icke vidare omnämna de stora olägenheter, som uppstå i stadens hamn genom dylikt schackkrande från öppna båtar under pågående trävarulastningar och hvilka olägenheter åtminstone der äro af beskaffenhet att påkalla lagstiftarens mellankomst. Dessa missförhållanden ega sannolikt icke rum inom städer, der köpenskapen bedrifves inom regleradt område; men då behofvet af en lag, som i förenämnda hänseenden håller öl- och vinhandeln inom tillbörliga gränser, torde för en del städer få anses ådagalagdt samt en lagstiftning ensamt för dessa icke låter sig göra, har jag väckt mitt nu till pröfning föreliggande förslag. Vidare har jag, i likhet med en föregående talare, ansett det vara önskligt, att man äfven från lagstiftningens sida tillmötesgår och underlättar det nykterhetssträfvande, som genomgår vår tid, och jag tror, att den feberaktiga ifver, hvarmed kroppsarbetare kasta sig in i nykterhetsordnarne, lätt kan försvinna och nykterhetsvännerna sålunda återgå till sina gamla vanor, om icke lagstiftningen går hand i hand med deras sträfvanden och understödjer deras arbete i nykterhetens och ordningens intresse.

Det skulle kunna vara nog för mig att, sedan jag lemnat dessa meddelanden om orsakerna till min motion, afsluta mitt anförande; men frågan har återkommit vid de flesta riksdagar och är af jemförelsevis större vikt och betydelse, än man vid första påseende kan tro. Med ledsnad har jag förnummit, hurusom mången anser dessa frågor vara så obetydliga, att det icke är värdt att lagstifta derom, och att lagstiftningen i öfrigt icke kan inverka på förhållandena. För att rätt fatta behofvet af en förbättring i hithörande lagstiftning bör man tillse beskaffenheten hos de drycker, som vanligast serveras och förtäras, och har det roat mig att härutinnan söka åstadkomma någon utredning. Till en början ber jag få påpeka att i allmänhet tenderar smaken för vätvaror till det starka slaget af dem och grunden till denna smak torde delvis få sökas i bestämmelsen i gällande förordning angående försäljning af bränvin m. m. Det heter nemligen i 35 §: "Bränvin, som är försatt med något för helsan skadligt ämne, eller som icke är renadt från finkelolja eller hvars styrka ej uppgår till minst 46 procent, får icke vid minuthandel eller utskänkning till salu hållas". Der är således en bestämd föreskrift gifven derom, att bränvin icke får vara svagare än 46 procent. Af bestämmelsen att bränvinet ovilkorligen skall hålla denna styrka blir följdén den, att strupen helt naturligt så småningen får smak för dessa starka varor och för att den sedan skall kunna njuta af andra drycker, så måste dessa senare i afseende på styrka vara afpassade efter strupens behof och för att detta skall kunna tillfredsställas måste då tillgripas någonting, som är rafflande. Men äfven om bränvinet är absolut rent och klart, så tror jag dock denna starka vara icke hafva något helsosamt och godt inflytande på människans fysik. Jag tror hellre, att det vore att önska, att denna styrka af 46 procent bestämdes såsom maximum för den allmänt begagnade bränvinsdrycken och att det således vore

en möjlighet att få denna dryck af mindre alkoholhalt och dermed smaken rigtad efter de svaga i stället för de starka dryckerna.

Jag vill vidare från denna dryck gå till de öfriga i allmänt bruk varande dryckerna, så väl så kallade spritdrycker som vin och öl. Det sades visserligen under förlidet års riksdag af någon talare — jag minnes ej hvem — att desse senare båda slag af drycker icke innehålla alkohol, men detta är icke sant, ty samtliga drycker, som här äro i fråga, innehålla alkohol i betydlig mängd, och för mig åtminstone är det icke fullt klart, hvar gränsen finnes mellan sprit, vin och maltdrycker. Jag vill för det ändamålet upplysa, att den starkaste varan är rom, hvars alkoholstyrka varierar emellan 55 och 80 procent, arrack mellan 60 och 70 procent, konjak mellan 40 och 55, brännvin mellan 45 och 49 procent. Ehuru jag nyss angaf lagens bestämmelse vara att brännvinet skulle hålla minst 46 procent, så har dock här i Stockholm funnits brännvin af endast 45 procent styrka, men efter hvad som upplysts mig skall under senare tiden ändring härutinnan införts, så att varan nu uppgår till sina 46 procent. Sedan hafva vi likörer med styrka mellan 30 och 45 procent och punsch mellan 20 och 28 procent. Dessa s. k. spritdrycker variera således mellan 20 till 80 procent alkoholhalt. Vidare komma *vinerna*. Främst stå de spanska vinerna, hvars styrka varierar mellan 15 till 22 procent, bourgognevinerna och andra starkare röda viner mellan 8 till 15, bourdeauxvinerna mellan 6 och 10 samt andra ordinära bordsviner mellan 5 till 8 procent. Således variera vinernas alkoholstyrka mellan 5 och 22 procent. Bland maltdryckerna äro starköl och exportöl starkast med 6 till 10 procent alkoholhalt, svensk porter 7 till 8 procent, vanligt bayerskt öl mellan 4 och 7, pilseneröl $3\frac{1}{2}$ till $4\frac{1}{2}$ och svagdricka 2 till 3 procent. Således variera maltdryckernas alkoholhalt mellan 2 till 10 procent. Vi se alltså af dessa siffror, att det är en sammanhängande följd i alkoholhalt från svagdricka till rom, och att de olika slagen ingå i hvarandra, så att då alkoholstyrkan är hos maltdrycker mellan 2 till 10 procent, är den hos vinet mellan 5 och 22 och hos spritdryckerna mellan 20 och 80 procent.

Denna alkoholhalt är dock möjligen icke så lätt att fatta af dessa siffror, och kanske kan saken göras begripligare, om man uppdrager en jämförelse mellan brännvin, vin och öl. På de vanliga försäljningsställen i Stockholm säljas så kallade stora och små supar. En stor sup innehåller 2 kubiktum och en liten sup $1\frac{1}{2}$. Jemför man dessa supar med ölet och vinet, skall man finna, att $\frac{1}{2}$ butelj ordinärt rött vin motsvarar i alkoholhalt en liten sup, $\frac{1}{3}$ butelj scherry $2\frac{1}{3}$ små supar, $\frac{1}{2}$ butelj porter en stor sup och $\frac{1}{2}$ butelj öl något mindre än en liten sup. Om man således förtär $\frac{1}{3}$ butelj öl, har man förtärt nästan lika så mycket alkohol, som innehålles i en liten sup brännvin. Detta visar mera än annat, att öl och vin äro rusgifvande drycker samt att rusets inträdande endast är beroende af att myckenheten blir tillräcklig. Vid sådant förhållande kunna och böra dessa drycker vara hänförliga under mera skärpta och vilkorliga bestämmelser, än som nu är fallet. Att afgöra hvad som menas med vin, är icke lätt, och vill jag härvid anföra några för frågan egendomliga förhållanden.

Om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin och maltdrycker.
(Forts.)

*Om ändring
i lagstiftning-
en angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

Vinerna kunna genom jäsning icke uppbringas till större styrka än 16 procent. I öfverensstämmelse härmed står äfven — åtminstone bra nära — den nya franska handelstraktaten, som upptager bland sina bestämmelser, att "våtvaror, innehållande mera än 15 procent alkohol, skola icke anses såsom vin". Här finnes således verkligen en gräns mellan vin och spritdrycker, men förhållandet har icke alltid varit så, och är det ännu icke alltid. I den förra franska handelstraktaten af 1865 hette det: "vin, alla slag, öfver 15 procent och till och med 21 procent alkoholhalt". Gränsen för vinet var här således utsträckt ända till 21 procent. Detta gående öfver den verkliga alkoholhalten i vin eller 15 till 16 procent gör att det icke blir någon gräns för de starka vinerna, utan man går allt närmare och närmare spritdrycken, ja, till och med öfver densamma, såsom förhållandet är med de spanska vinerna, som innehålla ända till 22 procent alkohol, då spritdrycken punsch innehåller endast 20 procent. Här hafva vi ytterligare bevis på behovet att tillfredsställa smaken för starka varor såsom njutningsmedel.

Maltdryckerna, som sedan komma i ordningen, hafva äfven sitt intresse för svenskarne. Dessa drycker måste ock följa med i styrka, för att tillfredsställa behovet efter starka varor. Sålunda utjäsas maltdryckerna till så stor alkoholhalt som möjligt, och blifva de härigenom, i stället för att vara en närande läskedryck, rusgifvande.

Ensam i Stockholm brygges årligen omkring 25,000,000 liter öl med en alkoholstyrka af omkring 5 procent. Dessa 25,000,000 liter öl motsvara i alkohol något mera än $2\frac{1}{2}$ millioner liter bränvin. Då ölet i allmänhet i Sverige utjäsas, för att vinna största alkoholhalt, som i medeltal kan sägas vara 5 procent, blir denna dess alkoholhalt för hög i förhållande till dryckens närande förmåga, som torde vara ungefär 6 procent. I Tyskland deremot är detta förhållande annorlunda. Der innehåller ölet aldrig mer än 4 procent alkohol på 6 procent närande beståndsdelar, och således är ur näringsynpunkt det tyska ölet betydligt bättre än det svenskå. Jag vill hänföra denna smak för starkt öl såsom en följd af smaken för starkt bränvin och starkt vin.

Sedan kommer man till en hel mängd andra drycker, som egentligen icke hafva något namn, men som äro våtvaror, hvilka i handeln gå för att vara njutningsmedel och användas i betydliga massor i synnerhet i landsorten. Dessa drycker äro ofta af den största fara för helsan. Bränvin, vin och öl, om de äro af normal styrka, äro njutbara varor, som kunna begagnas efter bästa förmåga; men med dessa blandade drycker är ett helt annat förhållande, och det är just dessa varor, som förtäras af kroppsarbetarne och den mindre bemedlade befolkningen. Sådana drycker äro cascarinette, som innehåller 20 procent alkohol, libérté af 18 procents alkoholhalt och körsbärsvin, som har en alkoholstyrka af 15 à 20 procent; vidare en ny dryck, som tillkommit i Norrland, det s. k. äkta Norrlandsmjödet från Örnsköldsvik och innehåller 18,8 procent alkohol, piccardon, ett allmänt begagnadt vin af 11 à 12 procents alkoholhalt och till sist goodtemplardricka, en dryck från trakten af Vimmerby, innehållande

5,1 procent alkohol. Dessa, likasom ock andra under namn af vin i handeln förekommande drycker, innehålla till största delen ingenting af drufva, utan sammansättas af socker, sprit, fruktafkok och konstgjorda essenser. Dessa senare hemtas förnämligast från Tyskland och bestå i de allra flesta fall af finkelolja. Finkeloljan ingår således som en beståndsdel i dessa charmanta drycker, hvilka skickas ut öfver vårt land och förtäras af folk af alla klasser, men mest af våra kroppsarbetare. Hvad särskildt beträffar körsbärsvinet, så ingår i detta ingenting af körsbär, utan tillsättes bittermandelolja för att gifva vinet smak och lukt af körsbär. I sammanhang härmed skall jag bedja att få meddela något ur en priskurant, som fallit i min hand, från en oljefabrik i Leipzig, som tillverkar oljor och essenser. Bland de senare förekomma namn, som Herrarne kanske känna igen, såsom "Cognac-Essenz", "Kaffee-Liqueur-Essenz", "Portwein-Essenz", "Punschmasse-Essenz", "Sherry-Essenz", "Tokayer-Essenz", "Wein-Bouquet zu roth und weiss", m. fl. Detta allt är essenser, som användas för att tillskapa de drycker, som kallas viner, och hvilka skickas ut för att vara njutningsmedel i orterna. Vidare har jag här en liten intressant priskurant från Reymersholm för år 1873, i hvilken förekomma några punkter, som kunna vara af intresse att taga reda på, då det talas om vindrycker; den upptager nemligen en hel del olika sorters vin. I afseende på *piccardon* heter det: "Dessa viner tåla en betydlig tillsats af vatten och då köpare icke böra anse för sig vara skäl att hemtransportera en större qvantitet vatten, så äro vi gerna benägna att upplysa huru vattentillsättningen bör ske, för att åstadkomma ett billigt, men tillfredsställande vin". Beträffande det spanska portvinet läser man i priskuranten: "Detta vin är särdeles tjockt och fylligt, så att om man äfven tillsätter 40 procent vatten, som håller 21 procent alkohol, så blir vinet ändå tillräckligt fylligt, hvadan detta ovanligt koncentrerade vin synnerligen väl lämpar sig för de köpare, hvilka hafva långa transporter, ty äfven med tillsats af ofvannämnde 40 procent alkoholhaltigt vatten blir det bättre än den blandning, som säljes under namn af svenskt portvin, fastän det kostar långt mindre. Vi äro gerna villiga att lemna alla upplysningar för dess behandling, på det att hvar och en må sjelf kunna med lätthet åstadkomma ett ganska godt, men särdeles billigt vin för de mindre bemedlade klasserna samt derjemte undvika transport af den mängd vatten, som kan ifyllas ett så mustigt vin".

"Då viner kunna säljas utan särskild rättighet, bör det ligga i hvarje minuthandlares eget intresse att tillhandahålla billiga och goda viner". Här hafva vi således en öppen anvisning för hvarje minuthandlare att skaffa sig vin och i detta tömma vatten samt sedan dermed traktera allmänheten. Sedan förekommer det så kallade körsbärsvinet, som mycket användes och hvars alkoholstyrka nästan är störst; den brukar nemligen gå upp till 22 procent. Om detta vin heter det: "Allt körsbärsvin tillverkas af oss sjelfva och dess värde och pris beror på den alkoholhalt och sötma detsamma besitter. Derest någon önskar andra kvaliteter än de ofvannämnda, kunna sådana er-

Om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin och maltdrycker.
(Forts.)

Om ändring
i lagstiftning-
gen angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)

hållas, om prof insändes på den vara som åstundas. Då vårt billigaste körsbärsvin håller 15 procent alkohol och öfver 10 procent sötma, kan genom tillsättning af vatten billigare vara deraf åstadkommas.“

Då man här hör talas om dessa mustiga och starkt alkoholhaltiga viner, förefaller det mig som om dessa saker vore synnerligen beaktansvärda och nödiga att taga i begrundande, då man är i begrepp att stifta lagar för handeln med vin m. fl. nära stående drycker. Lagstiftningen bör uppställa som ett önskningsmål att förhindra missbruket och sätta en hämsko på förbrukningen af dessa dåliga, skadliga och förfalskade varor. Man kan göra sig ett begrepp om hvilket bruk, som häraf eger rum, då jag nämner, att på verdensutställningen i Wien voro exponerade essensprof från 16 olika tyska fabrikanter. Åtgången är således stor. Till heder för vårt land vill jag nämna, att i Sverige icke tillverkas några essenser af ifrågavarande beskaffenhet, utan hentas de, som här förbrukas, från utlandet.

Då man icke i hvarje fall kan upptäcka alkohols ursprung, bör ej framställningssättet eller härledningen af alkohol, utan mängden af alkohol, som ock utgör grunden för dryckens rusgifvande beskaffenhet, vara bestämmande för dryckens hänförande till *spritdryck* eller *icke spritdryck*. Lättaste sättet att skilja mellan ifrågavarande drycker vore därför att hänföra dem till olika rubriker i afseende på alkoholhalten och torde med hänsyn härtill böra hänföras till spritdrycker sådana drycker, som hafva alkoholhalt af minst 16 procent, till vin och öl drycker emellan 16 och 3 procent samt till svagdricka drycker af 3 procent alkoholhalt och derunder. Men då ett reglerande af försäljningsförhållandena efter dessa grunder icke nu blifvit föreslaget, har jag endast velat påpeka detta för sjelfva sakens skull och till ett möjligen framtida beaktande.

Vidkommande saken, sådan den nu föreligger, anser jag Herr Weckmans förslag icke böra vinna godkännande af Kammaren, och detta på de skäl Herr Ekenman framfört. Det förslag, Herr Bokström framställt, tillfredsställer en del af mina fordringar och skulle jag i visst fall kunna tills vidare dermed åtnöjas, men jag ser dock helst, att Utskottets tillstyrkan må blifva Kammarens beslut, och vågar hoppas att Första Kammaren vid en förnyad behandling af frågan icke skall hafva något att deremot invända. Om Kamrarne stanna i olika beslut, faller frågan, men detta kan då icke hjälpas och man får hoppas att frågan kommer fram igen och ytterligare utredd. Frågans stora inflytande på vår arbetarebefolkning och de mindre bemedlade klasserna samt det stora intresse denna Kammare alltid vill visa dessa kommer mig att hoppas det Kammaren icke i längden skall vilja motsätta sig en lagstiftning, som inskränker och begränsar lockelsen efter dåliga och för helsan skadliga drycker.

Herr Talman, jag anhåller om bifall till Utskottets föreliggande förslag.

Herrar Magnus Jonsson, Folke Andersson, Boman, Göransson, C. Andersson i Hamra och P. M. Larsson i Löa instämde i Herr Berglöfs anförande.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag vill visserligen icke klandra sträfvandet att förekomma oordentlighet i lefnadssättet och främja nykterhet. Om jag detta oaktadt icke kan instämma i det föreliggande förslaget, beror detta dels derpå, att detsamma erbjuder tillfälle till grundade anmärkningar, dels derpå att jag befarar att man vid försöket att afhjelpa ett ondt löper fara att skapa ett annat. Jag tror nemligen, att man vid behandlingen af denna fråga såväl som andra bör tänka icke blott på *den* sak, som föreligger, utan äfven på andra som deraf kunna beröras; och jag skall söka visa att, om Utskottets förslag antages, lagstiftningen i fråga kommer att blifva olämplig i andra hänseenden. Att både motionärerna och sedermera flere talare här i Kammaren framhållit vigten af att befrämja den kommunala sjelfstyrelsen, är vackert, men att under denna vackra skylt mer och mer öka kommunens bestämmande öfver den enskildes angelägenheter, äfvensom hämma en industri, som i och för sig är och kallas för loflig och antagligen i de flesta fall är oskadlig, anser jag icke vara rätt. Ett sådant sträfvande för kommunal sjelfstyrelse synes mig sålunda ej berättigadt. Det heter i Utskottets betänkande "att ansökning för idkande af handel med vin och maldrycker till afbemtning skall ingifvas till de myndigheter, i stad magistrat och på landet kommunalnämnd, hvilkas uppgift är" etc. Nu veta vi, att enligt 1864 års Kongl. förordning angående näringsfriheten behöfva tillverkare af vin eller öl eller andra maldrycker — jag ber att få bemärka, att det finnes andra maldrycker än öl — blott göra anmälan till vederbörande myndighet vid inrättande af en större eller mindre fabrik. Men för att kunna få *försälja* sina varor skall han nu enligt motionärernas förslag hafva kommunalnämndens tillstånd. Anse herrarne verkligen, att en sådan lagstiftning passar ihop? Mera konsekvent vore då, att kommunalnämndens medgifvande erfordrades äfven för sjelfva tillverkningen, men dit lära vi väl ändå ej vilja komma. Det kan ju dessutom hända, såsom en talare på gotlandsbanken påpekade, att kommunalnämnden, som ju icke är ofelbar, kan göra afseende på person, vid medgifvande eller afslående af sökt försäljningsrättighet. Den som får afslag måste nedlägga sin tillverkning, hvilket för honom naturligtvis kan blifva en stor förlust. Det kan också hända, såsom en och annan gång lär hafva skett vid bränvinsförsäljningen både på landet och i stad på vissa orter, att någon erbjuder kommunen en summa för att få uteslutande rätt till de i frågavarande varornas försäljning. Jag är således nästan viss på, att hela förslaget är olämpligt. Och i alla händelser kan det icke vara lämpligt att lägga sådana band på *försäljningen* af en vara, att man på en omväg tillintetgör dess tillverkning.

Herr Sandwall har yttrat, att man genom en sådan lagstiftning som den nu ifrågasatta kunde skada industrien, för hvilken denna Kammare efter hans påstående icke har någon synnerlig förkärlek; men särskildt menade han att man på detta sätt skulle qväfva bryggerierna, och detta är ju hvad jag äfven sagt. Men så ville han bifalla J. Anderssons i Lysvik motion, som skulle hafva samma verkan på vintillverkningen. Jag mins mycket väl, då man sträfvade efter att få en ärlig

Om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin och maldrycker.
(Forts.)

*Om ändring
i lagstiftning-
en angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

svensk tillverkning af vin, och en sådan torde väl också kunna finnas, äfven om sämre vin tillverkas. Omedelbart derefter påpekade han, hruledes man icke blott förut underlättat, utan nu ytterligare genom Kongl. proposition skulle underlätta för utländska handlande tillfället att sprida sina varor i vårt land. Men det är icke företrädesvis med öl, utan mer med vin som dessa handelsresande handla. Man skulle således just ytterligare underlätta deras handel med sistnämnda vara genom att, på det sätt Herr Sandwall vill och här är föreslaget, låta kommunalnämnden förbjuda tillverkare af vin att sälja sin vara och i öfrigt inskränka handeln med vin. Åtminstone vill det förefalla mig så. För öfrigt vill jag i förbigående anmärka att hvad man här sagt om ölet gäller om maltdrycker i allmänhet. Det finnes orter i vårt land — åtminstone är så förhållandet i min hemtrakt — der arbetsfördelningen allt mer och mer utvecklar sig och der en mängd småbryggare uppstått, hvilka visserligen icke företrädesvis tillverka öl, utan måltidsdricka. Den stora arbetarebefolkningen finner icke med sin fördel förenligt att köpa ett par kappar malt för att sjelf bereda sin måltidsdryck, utan köper den därför hellre färdigberedd och till billigt pris hos dessa småbryggare; och så göra äfven mer och mer många större hushåll. Men enligt Utskottets förslag skulle nu en sådan bryggare icke få sälja sin enligt min tanke rent oskadliga tillverkning, om kommunalnämnden sade nej. I detta fall är visserligen Herr Weckmans reservation något bättre än Utskottets förslag, ty den är så sträng endast i afseende på vin. Men om denne lille industriidkaren t. ex. har en bod, der han försäljer något salt och såpa och dylikt, så blefve det deremot enligt båda förslagen honom absolut omöjligt att utan särskildt tillstånd försälja sin egen tillverkning, utan han måste då lägga ned rörelsen.

Jag började med att säga, att, om man i sträfvandet efter att afhjelpa ett ondt skapar ett annat och i stället för de förut varande olägenheterna åstadkommer andra, så bör man noga betänka sig. Framför allt vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att, då Riksdagen aflåter skrivelser till Kongl. Maj:t, bör sådant ske först efter noggrann pröfning, på det Riksdagen må hafva rätt att fordra något gehör åt dem.

Herr Granlund, som icke tycktes vara inne i denna fråga, ty han hade uppenbarligen hvarken reda på den nuvarande lagstiftningen eller hvad nu är föreslaget — och Herr Arnoldson instämde med honom — omtalade att en handlande i hans hemtrakt, som blifvit både stämmd och bötfäld för olofflig försäljning af vin, det oaktadt fortsatt med denna handel. Men hvilken kommunalnämnd finnes då i den orten! I sådana fall är nu gällande lag tillräckligt verksam, om den tillämpas. Den historien kan således icke utgöra något motiv för det föreliggande förslaget.

I afseende på de rätt nöjsamma historier om hvad våra vin- och ölsorter innehålla af alkoholhalt, som Herr Berglöf relaterade, vill jag blott säga, att jag tror icke det af honom förordade sättet vara det rätta att förbättra den sorts vintillverkningen, utan undrar om icke detta bättre kunde göras genom kontroll på tillverkningen. Ty hur man än ställer det, så kommer väl detta dåliga vin på något sätt ut

i handeln, och det kan till och med hända att personer, som göra anspråk på att vara vinkännare, ofta blifva ganska grundligt lurade. Jag har sjelf sett exempel härpå, och detta var likväl på en af hufvudstadens finaste restaurationer. En person begärde att blifva serverad en butelj vin, men då han icke gillade etiketten å den framsatta buteljen, requirerade han en annan och dyrare sort. Denna sort fann han bättre och drack deraf med god smak tills efter en stund etiketten råkade halka af buteljen, hvarvid han finner inunder — samma etikett som å den först framsatta buteljen. Kanske hafva Herrarne litet hvar blifvit bedragna på detta sätt både i fråga om svensk och utländsk tillverkning. Det enda sättet att förbättra den inhemska tillverkningen är som sagdt en kontroll.

Då jag sålunda, på grund af de anmärkningar både jag och flere andra talare gjort — särskildt framstälde Herr Ekenman den fullt befogade anmärkningen, att i ena fallet kan rättighet meddelas för tre år, men i det andra fallet för endast ett år — befarar att den af både Utskottet och reservanten tillstyrkta lagförändringen icke är lämplig, måste jag för min del sluta mig till Herr Bokströms reservation, hvilken går ut på att åstadkomma likställighet mellan stad och land. Det föreliggande förslaget, särskildt Herr Weckmans reservation afser blott en strängare lagstiftning rörande försäljning af vin *på landet*, under det att man i städerna, der arbetarne ingalunda äro bättre än på landsbygden, skulle på samma sätt som förut få drifva sådan handel. Det är denna olikhet, som jag anser att man bör undanrödja.

Då jag för min del således icke kan bifalla hvarken Utskottets eller reservanternas förslag, anhåller jag att få sluta mig till Herr Bokströms förslag, som går ut på bifall till Herr Berglöfs motion och dermed tycker jag också Herr Berglöf bör kunna vara nöjd, då man derigenom bereder likställighet emellan land och stad.

Häruti instämde Herrar *Svensén, Borg och Chr. Assarsson.*

Herr Sandwall: Jag vill endast med anledning af den siste talarrens anförande yttra, att jag i början af mitt förra anförande uttalade, att jag föredrog Herr Johan Anderssons motion därför, att den afhandlade endast vin, och jag tillade, att faran för berusning ligger just deri, att landthandlande sälja färgadt bränvin i stället för vin. Det var sålunda icke min mening att, såsom den siste talaren anmärkte, säga, att man borde förbjuda landthandlande att sälja vin, utan jag anförde såsom en följd af ett dylikt förbud, att denna vinförsäljning i sådant fall skulle komma i händerna på utländske handelsresande och vinagenter. Det är ju möjligt, att jag icke tillfredsställande tydliggjorde detta i mitt förra anförande, men det är klart, att genom att sålunda förbättra ställningen för utländska handelsagenter, under det man skapar svårigheter för de inhemske köpmännen, superiet icke skulle minskas, utan blott vinsten stanna i utländningens fickor.

En talare här bakom mig trodde, att man icke skulle vålla vår maltdrycksindustri någon olägenhet genom att lägga hinder i vägen

*Om ändring
i lagstiftning
angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

för försäljningen af maltdrycker på landet. Följden af ett sådant hinder skulle ju ovilkorligen blifva den, att om icke städernas invånare ansträngde sig derhän, att de drucko ur allt, som tillverkades, industrien skulle komma att lida. Större delen af det öl, som för närvarande tillverkas, går ju till landet åtminstone från småstäderna, och jag kan ej föreställa mig annat, än att maltdrycksindustrien skulle genom mera restriktiva bestämmelser i afseende på försäljningsrätten deraf lida men, om än städernas invånare ville dricka sådana varor från morgon till qväll.

Herr Liss Olof Larsson: Jag hade visserligen från början ämnat yttra mig i denna fråga, men tänkte sedermera, synnerligen efter Herr Berglöfs sakrika anförande, afstå derifrån. Men sedan der- efter en talare uppträdde med yrkande om afslag å Utskottets hemställan, ber jag att få säga några ord.

Jag förundrar mig alldeles icke öfver att Herrar Bokström och Rubenson yrkat afslag på Utskottets hemställan, hvarigenom skulle läggas ökad makt i kommunalnämndens händer, då de hysa en sådan fruktan för desse kommunalnämnder, som de i dag uttalat. För min del vet jag dock icke hvarifrån de hemta stöd för en dylik fruktan. De fruktade, att kommunerna skulle skaffa sig inkomster, och att kommunalnämnderna skulle bereda landet alla både möjliga och omöjliga olägenheter, om en sådan bestämmelse, som här är föreslagen, komme till stånd. Min kännedom om kommunalnämnder är emellertid icke sådan, att jag hyser en dylik fruktan. Den ärade talaren på stockholmsbanken talade om, att han var en så varm vän af näringsfriheten, att han på den grund icke ville vara med om någon sådan inskränkning, som här ifrågasättes. Äfven jag är en vän af näringsfriheten — likasom af den personliga friheten i allmänhet — men jag får dock säga, att det finnes något, som jag sätter framför dem båda, och det är det allmännas väl. Den enskildes frihet får icke gå så långt, att den kränker allmänt väl. Jag vet icke heller, huru den ärade stockholmsrepresentantens varma nitälskan för friheten kan stå tillsammans med de åtgärder, som i Stockholm vidtagits med afseende å bränvinsförsäljningen, och i hvilka jag föreställer mig, att den ärade talaren tagit en verksam del. I Stockholm tror jag man gifvit en ordentlig knuff åt denna näringsfrihet, då man gått så långt, att man köper bränvin af ett bolag, oaktadt ett annat erbjuder billigare villkor. Der har man sålunda lagt band på näringsfriheten, då man ansett det gälla allmänt väl.

Samme talare var äfven rädd för, att den föreslagna bestämmelsen skulle begagnas af kommunalnämnderna till att bereda kommunerna på landet en inkomst. Men äfven om så blefve förhållandet, kan jag icke finna, att deri ligger något ondt, helst stadskommunerna ju hafva oerhörda inkomster genom försäljning af spritdrycker. Jag tror dock för min del, att något dylikt icke skulle komma i fråga på landet, äfven om vi antog det förslag, som blifvit framlagdt. Men, sade den ärade talaren, det skulle gå så långt, att den, som idkade bryggerirörelse, skulle nödgas upphöra dermed och den, som tillverkade svag-

dricka, skulle icke få sälja något deraf. Men bestämmer icke redan nu gällande författningar, att man icke får sälja maltdrycker utan särskildt tillstånd, och har man väl ändock någonsin hört omtalas, att någon blifvit tilltalad för försäljning af t. ex. ett kvarter svagdricka, äfven om han icke förvärfvat sig tillstånd till en sådan försäljning. Man får väl antaga, att det finnes någon smula förstånd hos kommunalnämnderna, och att de skola gå lika rättvist tillväga hädanefter, som hittills. Jag förstår icke det lifliga motstånd, som alltid från vissa håll möter, då man vill ordna dessa förhållanden. Jag kan icke se, att man vill lägga onödigt tvång på någon. Men hvarför vill man icke, när man sjelf fått all möjlig frihet derutinnan, lemna rättighet åt dem, som vilja ordna dessa förhållanden inom landskommunerna, att kunna se till, att i fråga om försäljning af vin och maltdrycker, man må kunna skaffa sig de bästa möjliga garantier, för att försäljningen sker på ordentligt sätt. Jag tror, att hvad min hemort beträffar, det knappast finnes en enda landthandlande, som icke skulle vara nöjd med denna lagstiftning, icke därför att man önskar förbjuda all försäljning af vin och maltdrycker, utan därför att man vill hafva denna försäljning ordnad på ett sätt, som öfverensstämmer med ordning och skick, så att den icke, såsom nu är fallet, utgör en skamfläck för kommunen. Man ser nemligen hvilka vidrigheter, som förekomma i följd deraf, att hvar och en landthandlande har rätt att sälja sådana varor, utan att behöfva fråga kommunen om lof dertill, ty kommunen har nu ingen makt med dem, så vidt de icke begå sådana olagligheter, att de kunna dömas till ansvar därför, och dertill fordras icke så litet. Om kommunalnämnden nu finge denna makt öfver försäljningen, skulle det enligt min tanke leda dertill, att det endast komme att finnas ordentliga försäljningsställen, men icke till att denna försäljning helt och hållet förbjödes. Man finner nu på landet, åtminstone i min hemort, besynnerligt, att dessa varor få säljas i hvarje handelsbod, då det deremot finnes ganska stränga bestämmelser i afseende på försäljning af fotogén, lysoljor, sprängämnen och dylikt, och dock är t. ex. lysolja eller fotogén något som måste finnas i hvarje hus. Hvarför skall man då icke hafva några egentliga lagbestämmelser för försäljning af sådana artiklar som vin och öl, så att kommunen i detta fall finge större makt än hittills?

Jag skulle, angelägen som jag är att få denna fråga löst, kunna vara med om hvilketdera som helst af de nu framlagda förslagen, vare sig Utskottets förslag eller Herr Weckmans reservation. Mot Utskottets förslag har jag endast den anmärkning att göra, att Utskottet icke föreslagit någon tid, för hvilken medgifvande till denna försäljning skulle af kommunalnämnden lemnas en landthandlande. För min del anser jag bättre, att ett sådant medgifvande lemnades för högst tre år i sänder, ty då hade kommunalnämnden fria händer att efter denna tids förlopp pröfva, huruvida personen skött sin handel på sådant sätt, att kommunalnämnden ytterligare vill lemna honom denna rättighet. I annat fall skulle, om jag läst betänkanDET rätt, denna rättighet icke kunna fräntagas honom, förrän han, såsom jag redan nämnt, begått och blifvit dömd för någon olaglighet vid denna försäljning.

*Om ändring
i lagstiftningen
angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.*
(Forts.)

Om ändring
i lagstiftning-
gen angående
försäljning
af vin och
maltdrycker.
(Forts.)

Mot Herr Weckmans reservation har jag åter samma anmärkning att framställa, som Herr Ekenman, nemligen att ett år förefaller mig vara allt för kort tid för medgifvande af denna försäljning; man borde i detta fall hafva samma tid som i fråga om spirituösa dryckers försäljning.

Jag skulle således helst se, att Kammaren ville biträda det här framställda yrkandet om återremiss, på det Utskottet finge tillfälle att taga dessa anmärkningar i öfvervägande och sedan möjligen inkomma med ett förslag, som bättre än det nu föreliggande tillfredsställer behofvet. Men jag får säga, att, om votering kommer att ega rum mellan Utskottets förslag oförändradt och rent afslag eller mellan Herr Weckmans reservation och rent afslag, jag icke under några förhållanden kommer att rösta för rent afslag, lika litet som jag vill biträda det yrkande, som af Herr Bokström framställts.

Herrar *Trybom, Näsman, J. Andersson* i Baltorp och *A. Svensson* i Bossgården förenade sig med Herr Liss Olof Larsson.

Herr Olof Jonsson: Det har funnits en tid, då man ansåg sig berättigad att lagstifta i alla möjliga småsaker och trodde att man derigenom gjorde samhället en tjänst, men jag förmodar, att man nu icke gerna vill gå tillbaka till denna tid, om man närmare tänker på saken. Tror någon af eder, mine herrar, att man genom en sådan lagstiftning, som här föreslagits, verkligen lyckas träffa sjeliva roten till det onda, och att man derigenom får arbetarne att blifva så nyktra, att de hädanefter icke ens få något begär att dricka öl eller vin? Nej, hela skilnaden blir endast den, att, i stället för att hvarje landt-handlande nu får sälja vin och maltdrycker till afhemtning, får hädanefter endast ett inskränkt antal denna rättighet. Det är dock mycket ovisst, huruvida en sådan inskränkning verkligen skulle gagna saken. Den siste talaren hade ett obegränsadt förtroende för kommunalmyndigheterna och deras intresse för sedligheten hvar inom sin ort. Om han behagar ögna igenom Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1, skall han dock finna, att det icke alltid är så väl bestämdt med kommunalmyndigheterna och deras åtgärder; ty i fråga om utminutering och utskänkning af bränvin har man funnit, att de gjort sig skyldiga till missbruk i det afseendet åtminstone, att de i afsigt att bereda kommunen förtjänst bidragit till anordnandet af bränvinsförsäljningar, hvilka i annat fall kanske icke skulle kommit till stånd. Skall det onda häfvas, måste man således frångå principen att åt kommunalmyndigheterna öfverlemna beslutanderätten i detta afseende, och i stället lemna denna rätt åt Konungens Befallningshafvande. Herr Ola Andersson har för öfrigt framhållit alla de invändningar mot Utskottets förslag, som jag ansett vara behöfliga, och jag skall således helt enkelt instämna uti hvad han i sådant afseende yttrat. Jag vill blott tillägga för egen del, att den nytta af dessa drifhusplantor, som man i viss mån tänkt sig kunna genom mera restriktiva bestämmelser vinna, tror jag icke mycket på. Det kan väl hända, att man genom en lagstiftning sådan som denna skulle vinna någon nytta för tillfället i ett eller annat

fall, men af huru lång varaktighet och af hvad vigt denna nytta skulle vara, derom huser jag ganska starka tvifvel, ty då en person, som är begifven på att dricka öl eller vin, kommer öfver dessa varor, tager han vid första tillfälle skadan sjufaldt igen. I denna sak tror jag icke man allför mycket får lita på, att det åsyftade målet vinnes genom den inskränkning, som här är föreslagen; och då det dessutom är oegentligt att vara strängare i ett fall, der behofvet deraf är mindre, än i ett annat fall, nemligen i fråga om utskänkning, anser jag det vara olämpligt att bifalla Utskottets förslag. Jag kan likväl med största nöje gå in på Herr Bokströms yrkande om att bifalla den senare delen af Utskottets förslag, ty en likställighet mellan städerna och landsbygden uti ifrågavarande hänseende anser jag vara fullt berättigad.

Om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin och maldrycker.
(Forts.)

Herr J. Jonasson i Gullaboås: Det har af flera föregående talare yttrats att maldrycker, vin och dylikt hvarken voro skadliga eller oskadliga. De talare, som yttrade detta äro bosatta i städer och äro således måhända obekanta med förhållandena på landsbygden.

Såsom vi alla känna står det hvarje person som är välfrejdad och eger medborgerligt förtroende, fritt att skaffa sig handelsrättigheter. På landet tillgår det vanligen så, att en sådan person skaffar sig rättigheter att idka diversehandel, men han har sedan icke att rätt sälja för ett öres värde annat än maldrycker och vin, hvaribland han smyger in litet brännvin emellanåt. Det är alldeles icke ovanligt, och jag är viss på, att många af herrarne känna till, ehuru jag icke hört någon yttra ett ord derom, att den fattiga arbetaren på dessa nästen nedlägger sin hårdt förvärfvade dagaflöning, under det hans hustru och barn sitta hemma hungrande och saknande det nödvändigaste. De sitta der försänkta i den djupaste sorg, då mannen hemkommer från dessa krogar, oftast berusad. Är det då icke skäl, att göra hvad man kan för att i någon mån stäfja detta? Hvarken kommunen eller kommunalstyrelsen kan för närvarande vidtaga några mått och steg härvidlag, förr än det visat sig, att oordningar uppstått eller olagligheter blifvit begångna. Först sedan så varit fallet, kan kommunalmyndigheten enligt nu gällande författning ingripa, men dessförinnan torde mången af dessa olyckliga förstört allt hvad han eger, ja kanske till och med gjort sig skyldig till mord på ett dylikt ställe.

Skulle genom återremiss frågan i denna Kammare få samma lösning som den fått i Första Kammaren, vore detta det bästa.

För min del yrkar jag dock på det varmaste bifall till Utskottets förslag.

Herr Lundberg: Af min vid Utskottets utlåtande fogade reservation synes, att jag funnit mig sakna skäl tillstyrka någon Riksdagens åtgärd i anledning af ifrågavarande motioner, och jag har följaktligen icke kunnat godkänna hvad utlåtandet innehåller. Deruti anföres till en början, att den, som förvärfvat rättighet att i stad eller på landet idka handel, enligt den uti ingen af motionerna omnämnda Kongl. förordningen den 18 Juni 1864 angående utvidgad

*Om ändring
i lagstiftning-
en angående
försäljning af
vin och malt-
drycker.*
(Forts.)

näringsfrihet, är berättigad att utan särskild anmälan eller tillstånd försälja vin och maltdrycker till afhemtning. Härmed afses efter förordningens lydelse handel i bod eller försäljning från annat upplagsställe. Men de, som jemlikt samma förordning gjort anmälan om idkande af vinfabrik eller bryggerirörelse eller att till afsalu tillverka vin och maltdrycker, ega ock rättighet att för afhemtning från tillverkningsställena eller genom särskilda försäljare afyttra det tillverkade; och då fråga om förändring härutinnan icke genom någon af motionerna kan anses väckt samt, rörande rätt att utskänka eller till förtäring på stället försälja vin och maltdrycker, Konungens Befallningshafvande enligt Kongl. förordningen den 18 September 1874 och ej allenast enligt 3 § deri, efter tillstyrkande af någon kommunalmyndighet eller magistraten eller stadsfullmäktige i stad och kommunalnämnd eller kommunalstämma å landet, utan äfven enligt 2 och 7 §§ oberoende af något sådant tillstyrkande, tillkommer att besluta, tyckes väl icke vara rimligt eller lämpligt att bestämma eller hos Konungen framställa anhållan om stadgande, att för idkande af handel med vin och maltdrycker å landet skall erfordras samtycke eller tillstånd af kommunalnämnd och i stad af magistrat.

Såsom hufvudsakligt eller egentligt skäl för Utskottets förslag har i utlåtandet yttrats, att de bestämmelser, som genom Kongl. förordningen den 18 September 1874 och Kongl. kungörelsen den 30 November 1876 blifvit gifne för att inom behöriga gränser hålla handeln med vin och maltdrycker, icke varit tillfyllestgörande för att hindra missbruk vid försäljning af vin och öl. Men såsom redan erinrats, förmår ingen lagstiftning, som afser inskränkning af personers handlingsfrihet, att helt och hållet förekomma missbruk i äsyftadt hänseende; och vid det, beträffande de föreskrifter, som härutinnan må finnas erforderlige och lämplige, meningarne äro och icke kunna blifva annat än skiljaktige, borde man väl undvika att gå för långt, så att man icke sökte "bota ondt med hälften värre". Mätta torde uti ifrågakommande liksom i de flesta andra fall vara riktigast. I öfrigt åberopar jag hvad Herrar Bokström, Rubenson och Ola Andersson mot Utskottets förslag andragit, såvidt de deraf yrkat ogillande. Härjemte får jag fästa uppmärksamheten derå, att förordningen den 18 September 1874 om utskänkning af öl och maltdrycker icke gäller för Stockholm, men Utskottets förslag, liksom förordningen den 18 Juni 1864 om utvidgad näringsfrihet, afser alla rikets städer. Hvad särskildt angår sista delen af Utskottets förslag eller den af Herr Berglöf föreslagna ändring af 14 § i förordningen den 18 September 1874, sådan den lyder i Kongl. kungörelsen den 30 November 1876, äro dervid ifrågakommande förhållanden, såsom han sjelf tycktes medgifva, med undantag för en eller annan eller några färre städer, som väl icke borde påkalla lagstiftning för samtliga städerna, väsentligen olika derstädes och på landet; och jag vidhåller den i min reservation yttrade mening, att de väckta motionerna icke böra föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Herr Fredenberg: Herr Talman! Då såsom en talare på vestgötabanken riktigt anmärkt mot Första Kammarens beslut i föreva-

rande ämne, som finnes tillstyrkt i Herr Weckmans reservation, att *försäljningsrättigheten* enligt förslaget blott skulle gälla för ett år i sänder, då lagstiftningen medgifver rätt till *utskänkning* för en tid af tre år, och då jag anser, att tidsperioden bör vara lika för båda slagen af rättigheter, så instämmer jag med dem, som yrka återremiss.

Om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin och malt-drycker.
(Forts.)

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan oförändrad, dels bifall till samma hemställan med den förändring, Herr Bokström föreslagit, dels antagande af det förslag, Herr Weckman i sin reservation framställt, dels ock slutligen återremiss. Herr Talmannen gaf propositioner enligt dessa yrkanden och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef då begärd. Med anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen upptog Herr Talmannen ånyo de öfriga yrkandena, af hvilka det som afsåg bifall till Herr Bokströms förslag nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men jemväl angående kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf fråga uppstod om antagande af kontraposition i denna sist omförmälda votering. I sådant afseende förnyade Herr Talmannen propositionerna å bifall till Herr Weckmans förslag samt å återremiss och förklarade sig derpå hafva funnit propositionen å återremiss vara med öfvervägande ja besvarad. Som likväl äfven nu votering begärdes, skedde först uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition antager yrkandet om återremiss af förevarande utlåtande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit deras mening, som yrkat bifall till det förslag, som innefattas i Herr Weckmans vid utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen enligt denna proposition visade 90 Ja mot 44 Nej; hvadan propositionen för nästa votering erhöll följande lydelse:

Den som till kontraposition i hufvudvoteringen antager det af Herr Bokström i ämnet framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej,

Om ändring
i lagstiftning-
gen angående
försäljning af
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda vote-
ring antagit yrkandet om återremiss af förevarande Utlåtande.

I den omröstning, som häröfver anställes, afgåfvos 56 Ja mot 78
Nej; och blef alltså propositionen för hufvudvoteringen affattad så-
lunda:

Den, som bifaller hvad Första Tillfälliga Utskott hemstält i Ut-
låtande N:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är berörda Utlåtande till utskottet återförvisadt.

Den sistnämnda voteringen utföll med 45 Ja mot 104 Nej; va-
rande följaktligen utlåtandets återförvisande till Utskottet af Kam-
maren beslutadt.

§ 6.

Föredrogs Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlå-
tande N:o 4 (i samlingen N:o 4) i anledning af väckt fråga om för-
ändring i lagstiftningen rörande försäljning af vin och maldrycker.

Uti detta utlåtande hade Utskottet yttrat sig öfver ett af För-
sta Kammaren, med anledning af motion af Herr *C. O. Berg* (motio-
nen N:o 10), i berörda ämne fattadt beslut; och hade Utskottet hem-
stält, att Andra Kammaren icke måtte biträda Första Kammarens
ifrågavarande beslut.

Herr Liss Olof Larsson yttrade: Då Kammaren nyss återre-
mitterat dess Första Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 3 och det nu
föredragna betänkandet står i oskiljaktigt sammanhang med det förra,
så hemställer jag, om icke Kammaren ville till Utskottet återförvisa
äfven detta betänkande.

Vidare anfördes icke. Kammaren beslöt återförvisa utlåtandet
till Utskottet.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottes Memorial:

N:o 24, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kam-
rarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Stats-Utskottets Utlå-
tande angående riksstatsens sjunde hufvudtitel; och

N:o 25, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kam-

rarnes skiljaktiga beslut rörande beloppet af anslaget till fortsättning af stambanan mellan Bräcke och Sollefteå; samt

Bevillings-Utskottets Betänkanden:

N:o 1, angående villkoren för försäljning af bränvin; och

N:o 2, i anledning af väckt förslag angående användande af en del af utgifterna för bränvins tillverkning och försäljning till nykterhetens befrämjande.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>F. Berglöf</i>	under 12 dagar från och med den 15 Mars
„ <i>C. Herslow</i>	„ 8 „ „ „ 16 „
„ <i>Chr. Assarsson</i>	„ 14 „ „ „ 17 „
„ <i>Magnus Jonsson</i>	„ 14 „ „ „ 17 „
„ <i>C. J. Hasselqvist</i>	„ 12 „ „ „ 17 „
„ <i>Carl Aron Jönsson</i>	„ 14 „ „ „ 17 „
„ <i>A. Hansson</i>	„ 12 „ „ „ 19 „
„ <i>J. Boman</i>	„ 12 „ „ „ 19 „
„ <i>J. Rundbäck</i>	„ 10 „ „ „ 19 „
„ <i>F. G. Sandwall</i>	„ 6 „ „ „ 19 „
„ <i>V. N. Ekenman</i>	„ 10 „ „ „ 19 „
„ <i>O. Andersson i Burlöl</i>	„ 8 „ „ „ 19 „
„ <i>N. Östling</i>	„ 10 „ „ „ 20 „
och „ <i>E. F. W. Meijer</i>	„ 9 „ „ „ 21 „

Herrar *S. Håkanson* och *J. Larsson* i Blekan, hvilka redan undiätt ledighet från riksdagsgöromålen under fjorton dagar, den förre från och med den 20 och den senare från och med den 21 innevarande Mars, hade anhållit att denna ledighet under fjorton dagar i stället finge taga sin början för Herr Håkanson den 17 och för Herr Larsson den 16 i denna månad; hvilken anhållan af Kammararen bifölls.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammararens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Rättelser

i Andra Kammararens protokoll N:o 16:

Sid. 12, rad 17 nedifr. *står*: förstår *läs*: påstår
 „ „ „ 2 „ *står*: jordbruksmännernas
läs: jordbruksdomänernas